

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Дипломна робота з перекладознавства

на тему:

**«ГЕНДЕРНІ МАРКЕРИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИХ
ПРОМОВ»**

Студентки групи МПісп 56-18

факультету романської філології та перекладу

денна форма навчання

спеціальність **035 Філологія**

спеціалізація **035.051 Романські мови та літератури**

(переклад включно) перша – іспанська

Закорчовної Олександрі Миколаївни

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,

доцент Бокова П. М.

Допущено до захисту

«__» _____ 20__ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2019

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KYIV
Departamento de Filología Románica, Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

sobre el tema:

“Los marcadores de género en la traducción de discursos oficiales”

Oleksandra Zakorchevna

Estudiante del grupo MPisp 56-18

Facultad de Filología Románica y Traducción

Educación presencial

Especialidad **035. Filología**

Especialización **035.051 Lenguas y literaturas románicas**

Traducción (lengua española)

Tutora académica:

Profesora Titular Polina Bokova

Kyiv – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. КАТЕГОРІЯ ГЕНДЕРУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	7
1.1 Поняття гендеру.....	7
1.2 Гендерна складова в політичному дискурсі.....	10
1.3 Класифікація гендерних маркерів	14
Висновки до розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2. ГЕНДЕРНІ ЧИННИКИ У ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ	19
2.1 Жанр промови у політичному дискурсі.....	19
2.2 Мовні маркери жіночого політичного дискурсу.....	22
2.3 Характеристика чоловічих гендерних маркерів.....	27
Висновки до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГЕНДЕРОУТВОРЮЮЧИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ІСПАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ.....	37
3.1 Відтворення семантико-прагматичного змісту чоловічого іспаномовного суспільно-політичного дискурсу.....	37
3.2 Особливості перекладу маркерів фемінності на матеріалі промов іспанських жінок – політиків.....	47
3.3 Ознаки гендеру в україно-іспанському перекладі політичного дискурсу.....	56
Висновки до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ.....	64
RESUMEN.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

ВСТУП

Вивчення гендерної проблематики в мові є одним з пріоритетних напрямків досліджень вітчизняних і зарубіжних лінгвістів і гендерологів сьогодення. Ці дослідження мають на меті не тільки аналіз статусу мови в суспільстві, але й спробу довести, що мова є не тільки продуктом діяльності спільноти, але й інструментом становлення культурної та гендерної ідентичності особливості.

Тривалий час тема відносин між мовою та гендером була не достатньо дослідженою, систематичних досліджень цього питання взагалі не проводилось. Лише на початку ХХ-го століття розпочались ґрунтовні дослідження проблеми мови і статі в мовознавстві. При цьому на перший план вийшов соціальний аспект, який розглядає мову у зв'язку з суспільством і роллю людини у суспільстві. Таким чином, у мовознавстві набув розвитку антропоцентричний підхід, наріжним каменем якого стала людина, яка творить мову, та прояви людського фактору в мові.

Проблема гендеру розглядалась у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців країн: Є.Горошко [12], А.Кириліна [26], Л.Ставицька [57], І.Халєєва [65], Р.Лакоф [35], та ін.

Питання офіційно-ділового дискурсу розглядалися в дослідженнях О. Стрелкова [58], Є. Шейгал [68] та ін.

Вивченню гендерних аспектів перекладу сприяє вагомий внесок українських вчених Г.Г. Верба [8], З.О. Гетьман [11], Н.М. Гоца [14], представників російської та західних перекладознавчих шкіл – О.І. Горошко [13], Є.А. Карпуніна [24], Є.Б. Передерій [44] у соціокультурне розуміння перекладу.

Актуальність та новизна даного дослідження полягає у необхідності вироблення нового погляду на теорію та практику перекладу, що поєднує в собі перехресні позиції гендерних та перекладознавчих студій, та зумовлена необхідністю дослідження дискурсивних проявів гендерного чинника як одного з основних характеристик людини.

Об'єкт роботи: гендерні маркери в офіційно-ділових промовах іспанських та українських політиків.

Предметом є дослідження гендерних маркерів при перекладі офіційно-ділових промов з іспанської мови на українську та з української на іспанську.

Метою роботи є аналіз гендерних маркерів іспанської та української мов та їх перекладів на в офіційно-ділових промовах, а також встановлення відповідності гендерних маркерів мови оригіналу та мови перекладу.

Мета роботи зумовила наступні **завдання**:

- з'ясувати поняття гендеру у сучасній лінгвістиці;
- виявити гендерну складову в політичному дискурсі;
- визначити види гендерних маркерів;
- дослідити жанр промови у політичному дискурсі;
- проаналізувати мовні маркери жіночого політичного дискурсу;
- охарактеризувати чоловічі гендерні маркери;
- виявити особливості перекладу маркерів фемінності на матеріалі промов іспанських жінок - політиків
- проаналізувати ознаки гендеру в україно-іспанському перекладі політичного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували тексти офіційно-ділових промов іспанських та українських політиків, розміщені на шпальтах ЗМІ.

Методи дослідження. У роботі застосовувалися наступні методи: метод семантичного аналізу для визначення семантичного значення гендероутворюючих лексичних одиниць, метод компонентного аналізу для розщеплення значення слова на складові компоненти, які називають семами, метод словникових дефініцій для співвідношення значення гендероутворюючих лексичних одиниць.

Наукова новизна роботи полягає у висвітленні гендерної проблематики політичного іспано- та україномовного дискурсу, осмисленні гендерної ідентичності суб'єктів політичних текстів як невід'ємної складової відтворення мовної особистості автора в перекладі, аналізі характеру

текстуального оприсутнення гендерної маркування перекладача в тексті, визначенні вагомості гендеру в політичному тексті як складової перекладу, визначенні основних засобів конструювання гендерної ідентичності та способів її реконструювання в перекладі.

Теоретичне значення дослідження визначається тим, що його результати доповнюють аналітичний і понятійний апарат перекладознавства та сприяють виробленню систематизованого гендерного підходу до перекладу політичних промов.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання її результатів у курсах лекцій з теорії та практики перекладу, вступу до перекладознавства, курсів з проблем перекладу, теорії міжкультурної комунікації, гендерних досліджень, у розробці спецкурсів, які вимагають залучення гендерної методології аналізу політичного дискурсу.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, списку джерел ілюстративного матеріалу і додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність проведеного дослідження, формулюється мета та основні завдання, визначається об'єкт та предмет кожного дослідження, визначаються методи дослідження, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

У Розділі 1 розглядається гендер як лінгвістичне явище, а саме досліджується поняття гендеру, гендерна складова в політичному дискурсі та класифікація гендерних маркерів.

У Розділі 2 визначено жанри промови в політичному дискурсі, мовні маркери жіночого та чоловічого політичного дискурсу.

У Розділі 3 подана характеристика особливостей перекладу гендероутворюючих лексичних одиниць іспанської та української мов.

РОЗДІЛ 1

КАТЕГОРІЯ ГЕНДЕРУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Поняття гендеру

За останні десятиліття в лінгвістиці інтенсивно розвиваються нові напрямки досліджень, які спираються на антропоцентричний підхід до вивчення мовних явищ. Особливе місце в таких лінгвістичних напрямках займають гендерні дослідження.

Базовим поняттям гендерних досліджень є гендер, який розуміється як специфічний набір культурних характеристик, які визначають соціальну поведінку жінок і чоловіків, їх взаємини між собою. Термін «гендер» увійшов до лінгвістики досить своєрідним шляхом: англійський термін *gender*, що означає граматичну категорію роду, був вилучений з лінгвістичного контексту і перенесений в дослідне поле інших наук – соціальної філософії, соціології, історії, а також у політичний дискурс.

Сучасна соціальна наука розрізняє поняття «стать» і «гендер» (*gender*). Традиційно перше з них використовувалося для позначення тих анатомо-фізіологічних особливостей людей, на основі яких людські істоти визначаються як чоловіки або жінки [50,с.167].

Стать (тобто біологічні особливості) людини вважалася фундаментом і першопричиною психологічних і соціальних відмінностей між жінками і чоловіками. Впродовж розвитку наукових досліджень було ясно, що з біологічної точки зору між чоловіками і жінками набагато більше схожості, ніж відмінності. Багато дослідників навіть вважають, що єдина чітка і значуща біологічна відмінність між жінками і чоловіками полягає в їх ролі у відтворенні потомства. Сьогодні очевидно, що такі «типові» відмінності статі, як, наприклад, високий зріст, більша вага, мускульна маса і фізична

сила чоловіків вельми непостійні і набагато менше пов'язані зі статтю, ніж було прийнято вважати [5,с.40].

У мовознавство ж гендер прийшов дещо пізніше зі сфери соціальних наук, коли гендерні дослідження одержали статус міждисциплінарного напрямку. Разом з цим поняття гендер функціонує в англomовній лінгвістичній літературі, зрозуміло, і у своєму старому значенні.

У центрі уваги гендерних досліджень знаходяться культурні та соціальні фактори, що визначають ставлення суспільства до чоловіків і жінок, поведінку індивідів у зв'язку з приналежністю до тієї чи іншої статі, стереотипні уявлення про чоловічі і жіночі якості - все те, що переводить проблематику статі з царини біології в сферу соціального життя і культури.

Культура і мовлення пронизані гендерними відносинами, а гендер як соціокультурна надбудова над біологічною реальністю і як система соціостатевих відносин відображає внутрішньо-суперечливе і одночасно динамічне співвідношення чоловічого і жіночого субстратів [15,с.145].

У статті «Гендерна проблематика в мовознавстві» Є.І. Горошко зазначає, що поняття «гендер» увійшло в сучасну лінгвістичну парадигму набагато пізніше, ніж в інші гуманітарні науки, а саме у другій половині минулого століття. Спочатку роботи в даній царині з'явилися на Заході, і перші системні описи чоловічих і жіночих особливостей мовлення були зроблені на базі мов з німецької та романської мовних груп [13,с.45].

Що стосується вітчизняної та російської лінгвістики, то перші регулярні дослідження з цієї тематики стали проводитися тільки в кінці 80-х - початку 90-х років ХХ століття, а з середини 90-х вони стали розвиватися бурхливими темпами. Крім того, на думку Є.І. Горошко, наразі час цей процес відбувається настільки стрімко, що зараз з упевненістю можна говорити про появу ще однієї нової галузі мовознавства - лінгвістичної гендерології або гендерної лінгвістики [12,с.6].

Особливо бурхливо відбувається ріст числа досліджень, присвячених

вивчення гендерного параметра у мовленні. А.В. Кириліна вважає, що інтерес вчених до гендерної проблематики пов'язаний з відкритістю сучасного суспільства в пострадянський період або з впливом ідей фемінізму [26,с.90].

В ході аналізу напрямків гендерної проблематики з'ясовано, що три магістральних підходи до гендерних досліджень на Заході зробили серйозний вплив на розвиток вітчизняної лінгвістики. Серед цих напрямків дослідники виділяють наступні:

1.Перший підхід зводиться до трактування виключно соціальної природи мовлення жінок і чоловіків і націлений на виявлення тих мовних відмінностей, які можна пояснити особливостями перерозподілу соціальної влади в суспільстві. При цьому «чоловіче» або «жіноче» мовлення визначається як якась функціональна похідна від основного мовлення, що використовується в тих випадках, коли партнери по мовленню знаходяться на різних щаблях соціальної ієрархії.

2. Соціопсихолінгвістичний підхід науково редукує «жіноче» і «чоловіче» мовлення до особливостей мовленнєвої поведінки статей. Для вчених, що працюють в даному напрямку, статистичні показники або визначення середніх параметрів мають основоположну значимість і складають каркас для побудови психолінгвістичних теорій чоловічого і жіночого типів мовленнєвої поведінки.

3. Представники третього напрямку в цілому роблять упор на когнітивний аспект відмінностей в мовленнєвій поведінці статей. Для них виявляється більш значущим не тільки визначення частотності відмінностей і оперування її показниками, а й створення цілісних лінгвістичних моделей когнітивних підстав мовних категорій [31,с. 27].

В ході аналізу виявлена наступна особливість: гендерний підхід в науці заснований на ідеї про те, що важливі не біологічні відмінності між чоловіками та жінками, а те культурне і соціальне значення, що надає соціум

цим відмінностям. Важливі їх соціокультурна оцінка та інтерпретація, а також побудова на основі цих відмінностей системи владних відносин.

Після аналізу визначень поняття «гендер», запропонованих А.В. Кириліною, Н. Пушкарьовою, Н. Воробйовою, Г. Брандт, О.А. Вороніною, було прийнято рішення про використання в даній роботі визначення, даного А.В. Кириліною, в якості основного, оскільки, даний підхід відображає особливості поняття «гендер», а також робить правомірним вивчення зафіксованих у мові уявлень про мужність і жіночність, що є особливо важливим для даного дослідження [26,с.97].

В ході роботи була підтверджена можливість використання гендеру як текстоутворюючого параметра, оскільки, на думку дослідників [10; 26; 33; 35; 37; 39; 41; 57; 59], субтекст співвідноситься з комплексом гендерних ознак, що дозволяє досліджувати текст з точки зору реалізації в ньому вмотивованої гендерної приналежності оповідача за допомогою жіночого або чоловічого гендерного стилю.

1.2 Гендерна складова політичного дискурсу

На сучасному етапі розвитку суспільства мовну картину світу і мовну свідомість людей визначає політичний дискурс. Тісна єдність політичного мислення, політичної комунікативної дії і мовної форми робить політичний дискурс об'єктом досліджень таких дисциплін як політологія, психологія, філософія, соціологія, економіка, теорія комунікації.

В останні десятиліття ця галузь знання потрапила в сферу пильної уваги лінгвістів [5-7; 18; 23; 48; 72; 73]. Інтерес до вивчення політичного дискурсу привів до появи нового напрямку в мовознавстві - політичної лінгвістики. Число праць, присвячених дискурсу (в тому числі і політичного), нараховує вже сотні наукових досліджень зарубіжних і вітчизняних авторів, які мають певний світоглядний і теоретико-методологічний підхід і свій оригінальний погляд на проблему.

Однак, на думку Н.В. Миронової, сукупність підходів, що існують на даному етапі розвитку політичної науки, складно назвати строго оформленою науковою дисципліною. Правильніше буде вважати це світоглядним напрямом, інтегруючим різноманітні теоретичні підходи і методи досліджень політичного світу [41, с.2].

Важливим у політичному дискурсі є поділ понять стать і гендер, що відбиває диференціацію індивідів за фізіологічними та психологічними характеристиками. Стать визначається як комплекс біологічних характеристик особистості, а гендер - соціо-психолінгвістичних. Гендер, таким чином, визначає три групи характеристик: біологічна стать, статево-рольові стереотипи, типові для даного суспільства, і прояви цих ролей в рамках запропонованих суспільством правил і психолінгвістичних норм [3, с.47].

Гендер є невід'ємною частиною соціокультурних взаємодій людей і впливає на різні аспекти життя кожної людини. Наразі введення гендерних підходів в різні дослідження стало результатом взаємодії ряду чинників історичного, політичного, лінгвістичного та соціологічного характеру.

Взаємодія ця носить об'єктивний характер і відображає реально відносини, що склалися, так як гендерні відмінності пронизують всі сфери життя.

Особливий інтерес представляє прояв соціокультурних і мовних особливостей гендерних стереотипів в політичному дискурсі, так як гендерні уявлення про чоловічий і жіночий образ мають певний вплив як на поведінку людини, так і на її мовлення.

Гендерні стереотипи є в політичній сфері кожної людини. До жінок-політиків пред'являються певні поведінкові норми і очікування, які значно відрізняються від вимог до чоловіків-політиків. Існує помилкова думка, що жінкам немає місця в політиці, і політичною діяльністю можуть займатися тільки чоловіки. Однак сьогодні жінки політики домоглися очевидних і істотних успіхів у політичній діяльності [6, с.68].

Дослідження ролі жінок в якості «джерел» і «аудиторії» комунікативного потоку політичної спрямованості охоплюють такі сфери як теорія комунікації, політологія, журналістика, соціологія, культурологія, риторика, а також історія [70, р. 120].

У чому ж схожість і відмінність комунікативної поведінки політиків жінок і чоловіків? Соціолінгвісти вважають, що відмінності гендерного характеру обумовлені принципом влади і впливу в суспільстві.

Фемінінний стиль комунікації (англо-саксонський) від маскулінного в цілому, на думку В.В. Потапова [49,с.63], відрізняє більше дотримання норм мови, схильність до RP в промовах, використання висхідних тонів (низхідні для чоловіків), більший вияв покори в невербальній комунікації, менша категоричність, менша довжина синтагм.

У мотиваційній сфері у чоловіків домінує прагнення вийти переможцем за допомогою приниження супротивника і виявлення своєї переваги, що протилежне фемінінній моделі, що передбачає відхід від відкритої конфронтації, розпалювання ворожнечі і прагнення підкреслити спільність [52,с.5]. Чоловіки більш орієнтовані на мету, а жінки на створення атмосфери [52,с.8].

Гендерні особливості в мовленнєвому плані виявляються на різних рівнях - фонетичному, лексичному, граматичному, морфологічному - кожен з яких виконує змістові функції (семантичний рівень), що тягне за собою певну поведінку відправника тексту і певну реакцію його одержувача (прагматичний рівень).

Фемінінний стиль спілкування, на думку авторів книги "Language and Gender" [74], швидше за все передбачає «кооперативний» ніж «конкуруючий» тип, більш толерантне ставлення до учасників комунікативної події, применшення або відсутність акцентування свого внеску в розмову, що позначає перенесення акценту з демонстрації особистої відповідальності на підкреслення важливості вкладу кожного (аудиторії) в спільну справу.

Що стосується публічних промов, то, як стверджують американські дослідники, політична риторика відповідає стратегіям і правилами політичного дискурсу, в якому традиційного домінують чоловіки. Тому фемінний стиль не є оригінальним незалежним стилем, але створюється на базі класичної публічної промови.

В якості відмінних рис фемінного мовлення відзначають чуйний тон, партнерське звертання до аудиторії (що виражається у використанні інклюзивних квантифікаторів), спонукання аудиторії до участі, використання особистого досвіду, життєвих ситуацій як прикладів, прояв схожості в поглядах з аудиторією, індуктивний спосіб побудови логічних висновків.

Маскулінність проявляється в дедуктивних умовиводах і аргументації (як правило, міркування оратора наводяться раніше прикладів), підкреслення власної компетенції, оперування фактами, отриманими з неупередженого джерела, використання в якості прикладів фактів не пов'язаних з досвідом оратора або аудиторії [7,с.85].

Гендерні відмінності виявляються також і у виборі тем. Так типовими маскулінними дискурсивними рисами вважаються лідерство, дія, акцентування минулих досягнень, а темами - оподаткування, економіка, зайнятість населення і злочинність.

Фемінність дискурсу проявляється в емпіризмі, відсутності дискримінації за будь-якою ознакою, в просуванні інтересів жінок, глобальності і феміністичних рисах, а також виборі таких тем як освіта, охорона здоров'я, захист навколишнього середовища, соціальний захист дітей. Однак, як відзначають дослідники [14; 67; 75-85], політики-жінки, як і їх колеги чоловіки схильні до змішання дискурсивних гендерних стилів, з незначною часткою індивідуальних гендерних відмінностей або ж повною їх відсутністю.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що політика є сферою, в якій гендерні особливості стираються і, по суті, не відіграють великої ролі. Як стверджують психологи, ірраціональний вибір виборця ґрунтується на

архетипних уявленнях про роль і якостях ідеального лідера - який визначається як сильний, цілеспрямований, зовні привабливий, активний - не залежно від його гендерної специфіки. Це підтверджено на практиці: хоча традиційно вважалося, що політика - чоловіче заняття, історія знає чимало прикладів жінок-успішних політиків.

1.3.Класифікація гендерних маркерів

Зміни в сучасному суспільстві диктують нові умови комунікативної взаємодії у всіх типах дискурсу. Не є винятком і політичний дискурс, рівноправними учасниками якого є як чоловіки, так і жінки. Колись закрита для жінок сфера великої політики вимагає від них більшої рішучості та цілеспрямованості, ніж від чоловіків. Опинившись на досить високому рівні влади, поступово жінки-лідери змінюють свою поведінку, яка починає відповідати чоловічому стандарту поведінки.

Проте деякими дослідниками відзначається, що останнім часом очевидна певна тенденція до пом'якшення жіночого стилю політичного лідерства в зв'язку з тим, що жінці стало легше вступити в політику [58,с. 76].

В якості основного лінгвістичного прийому в політичному дискурсі використовуються гендерні маркери як мовне відображення статі референта в номінативній і семантичній системах мовлення.

А.В. Кириліна визначає гендерну маркованість як «вказівку на ознаку біологічної статі в значенні лексичної одиниці, тобто на ознаку «особа жіночої статі» або «особа чоловічої статі», а не «обличчя взагалі» [26, с. 94].

Тож, під терміном «гендерне маркування» мається на увазі комплекс ознак, які «дозволяють ідентифікувати мовну одиницю як таку, що належить тій чи іншій статі» [26, с. 98].

У дискурсі вітчизняних політиків використовуються наступні нейтрально марковані лексеми: *людина, співрозмовник, персона, люди, друзі, молоді, літні, ровесники: Часом людям досить знати, що десь є рятувальна*

шлюпка; *Nihto ne любить невизначеності. Людині потрібна впевненість у завтрашньому дні. (A veces la gente piensa que hay un bote salvavidas; A nadie le gusta la incertidumbre. La gente necesita confianza en el mañana.)* [98, с. 3].

У зв'язку з гендерною адресованістю дискурсу, в гендерному мовленні як персоніфікації чоловічих і жіночих номінацій пріоритет віддається гендерно маркованим лексичним одиницям.

З точки зору структурного підходу І.В. Зикова виділяє в складі гендерно маркованих одиниць чотири основні групи, причому три перші групи мають чіткий дихотомічний поділ на пари іменників з протиставленням за ознакою статі:

1) антропометричні лексеми, в яких ознака статі має визначальне значення:

-в іспанській - *hombre - mujer, niño - niña, doncella / doncella - compañero / chico / niño, señor - señora - señorita, hombre - mujer, caballero - dama, señor, maestro - amante, caballero / caballero - dama, rey - reina;*

-в українській - *чоловік - жінка, хлопець - дівчина, мужик - баба, джентльмен - леді, кавалер - дама;*

2) терміни спорідненості: в іспанській - *madre - padre, hija - hijo, hermana - hermano, tía - tío, esposa - esposo, abuela - abuelo, viuda - viuda, prometida - prometida;* в українській - *чоловік - дружина, батько - мати, брат - сестра, дядько - тітка, тесть - теща, свекор - свекруха, зять - невістка, бабуся - дідусь;*

3) антропонічні лексеми (імена власні);

4) агентивні іменники.

У дискурсі іспаномовних політиків поширені антропометричні лексеми (*hombre, hombre joven, mujer, niña, esposa* і т.д.) і похідні від них слова: *Tienes que aceptar que si eres un hombre, eres un poco tonto.* (Cosmo, September 2014 року); *Muchas mujeres jóvenes se esfuerzan por asumir todos los desafíos que pueden encontrar* [100, с. 9].

Рідше зустрічаються терміни спорідненості: *Una relación fallida me golpea veces más que a mi hermana, que siempre se detiene* [100, с. 6].

Іспанські лексичні одиниці з семантичним маркуванням часто мають експресивно-оцінну конотацію, яка може посилюватися в контексті: *Cuando eres un viejo y viejo pedo, esa es la razón por la que van a visitar a los nietos y bisnietos: porque ser parte de tu clan realmente significa algo para ellos* [99, с. 9]; *Eludir al tímido mono o bailar gemelos no te convierte en un valiente cruzado para una comunicación "adecuada"*[99, с. 6].

У дискурсі україномовних політиків гендерно марковані семантичні лексеми часто мають явну експресивно-оцінну конотацію як у чоловічих (мачо, самець, плейбой, мисливець, свій хлопець, королевич, казковий принц, красень, прекрасний незнайомиць, брехун, дон-жуан, підкаблучник, скиглій, тюхтій, мамій, дорослий чолов'яга, бовдур, мямля тощо), так і в жіночих номінаціях (бойова подруга, жадана, красуня, фатальна красуня, королева, пасія, стерво, кікімора) [88, с. 178]. Тож, після аналізу наукових досліджень деяких науковців щодо перекладу гендерних маркерів, можна визначити їх класифікацію за видами:

Таблиця 1.1.

Класифікація гендерних маркерів

№ з/п	Види гендерних маркерів
1.	Використання речень зі вставними компонентами
2.	Книжна лексика та кліше
3.	Модальні конструкції
4.	Евфемізми
5.	Означення з позитивною конотацією
6.	Асиндетон
7.	Велика експресивність мовлення

Тож, гендерні маркери конкретизують ступінь впливу гендерного фактору на мовленнєву поведінку учасників політичного дискурсу і поглиблюють уявлення про домінуючу роль прагматичних установок комунікативної ситуації політика, що може призводити до стирання гендерних відмінностей.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи все вищезазначене, що гендер є досить складним поняттям, оскільки розкриває багатоаспектний зміст явища. У науковій літературі воно вживається в кількох значеннях:

- гендер як соціо-рольова й культурна інтерпретація рис особистості та моделей поведінки чоловіка і жінки, на відміну від біологічної;

- гендер як набуття соціальності індивідами, що народилися в біологічних категоріях жіночої або чоловічої статей;

- гендер як політика рівних прав і можливостей чоловіків та жінок, а також діяльність зі створення механізмів щодо її реалізації.

Дослідження гендеру у мовознавстві ґрунтується на лінгвістичних принципах аналізу:

- гендер позиціонується у мові і є параметром змінної інтенсивності в комунікативному спілкуванні;

- культурно-символічний характер гендера зумовлює виникнення гендерної метафори, яка функціонує таким же самим чином, як і інші види метафор;

- дослідженню гендерного аспекту відповідних мовних особливостей передуює їхній аналіз як одиниць мови;

- для вивчення гендерних аспектів мови і комунікації вживаються лінгвістичні методи;

Таким чином, зафіксовані в мові гендерні стереотипи складають макрокомпонент гендерної мовної картини світу. Цими макрокомпонентами є гендерно марковані, а також метафоричні одиниці з гендерним

компонентом. Універсальні гендерні стереотипи створюють підґрунтя універсальної гендерної мовної картини світу, яка є зрозумілою для більшості населення Землі. Репрезентація в мові універсальних гендерних стереотипів зазвичай не є складною проблемою при міжмовній передачі.

Національно специфічні гендерні стереотипи складають основу формування етнокультурної гендерної мовної культури світу. Виникнення, утворення і функціонування гендерних стереотипів пояснюється існуючими відмінностями чоловічих і жіночих соціальних ролей.

З'ясовано, що гендерні маркери конкретизують ступінь впливу гендерного фактору на мовленнєву поведінку учасників політичного дискурсу і поглиблюють уявлення про домінуючу роль прагматичних установок комунікативної ситуації політика, що може призводити до стирання гендерних відмінностей.

Дослідження чоловічих і жіночих особливостей мовленнєвої діяльності в гендерній мовній картині світу дозволяє твердити, що між чоловічим і жіночим, як письмовим, так і усним мовленням, існують певні відмінності, які дозволяють говорити про існування цілої системи факторів, що впливають на ці відмінності і зумовлюють їх.

РОЗДІЛ 2

ГЕНДЕРНІ ЧИННИКИ У ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

2.1. Мовленнєвий жанр промови у політичному дискурсі

Проблема жанрової специфіки політичного дискурсу залишається в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних дослідників, що визначається актуальністю вивчення політичного дискурсу як багатовимірного феномену і його лінгвістичних особливостей. Неоднозначність принципів жанрової градації політичного дискурсу пов'язана з різним розумінням жанру. Тракткування жанру як основної характеристики тексту дозволяє виділити ряд жанрів політичного дискурсу в залежності від його предметного змісту, при цьому основною відмінною рисою буде цільовий зміст висловлювання [29, с. 79].

Специфіка жанрів політичного дискурсу визначається провідними інтенціями висловлювання, а також типом діктеми як одиниці тематизації тексту, в якій отримують реалізацію мовні акти.

Для кожної з виділених груп жанрів можна визначити діктеми різних типів (фактуальні, оціночні, установчі), в яких реалізується предметний зміст висловлювання.

Пропаганда як поширення певної політичної ідеології, поглядів і переконань може бути характеристикою всіх жанрів політичного дискурсу.

В умовах сучасної геополітичної ситуації і постінформаційного суспільства політичний дискурс незмінно залишається в центрі дослідницького інтересу. Наукові дискусії розгортаються навколо концептуальних аспектів політичного дискурсу як складного багатовимірного явища, що відбивається на стиках наук. У визначенні політичного дискурсу виходимо з розуміння дискурсу, висловленого М. Я. Блохом, як тематично певного тексту, задуманого і передбачуваного як цілий

і завершений, але розглянутого в ситуації спілкування, в якій він розгортається [5, с. 7].

Політичний дискурс - це текст, визначений тематикою утвердження та вираження інтересів суб'єктів політики в процесі їх діяльності, боротьби за політичну владу, і розглянутий в ситуації відповідного спілкування. При цьому політика може розглядатися як система відносин суб'єктів, що діють в рамках інститутів держави з метою отримання вигоди з взаємних контактів і перерозподілу владних ресурсів. Сучасне розуміння політики, включаючи інституційний і плюралістичний аспекти, визначається інтенцією боротьби за владу як центральний мотив політичної діяльності. Політика як суспільний феномен, який реалізується в комунікації, має вираження в комунікативних діях.

Істотними характеристиками політичного дискурсу будемо вважати наступні :

тематизація тексту, його визначеність темою, пов'язаною з реаліями політичної сфери;

утвердження інтересів суб'єктів політики, боротьба за політичну владу як основна інтенція політичного дискурсу, переважно, в інституціональному контексті;

наявність мовленнєвої ситуації (ситуації спілкування), в якій проявляються особливості жанру політичного дискурсу.

Поняття жанру має особливе значення для визначення характеристик політичного дискурсу. У більшості вітчизняних і зарубіжних концепцій жанру основним є визначення, дане М. М. Бахтіним, згідно з яким жанр являє собою стійкий тип висловлювання, вироблений в певній сфері використання мови [2, с. 250].

М. Я. Блох [5] і Н.М. Коваль [30] вважають справедливою пропозицію О. А. Крилової замінити у визначенні М. М. Бахтіна слово «висловлювання» на слово «текст» [2, с. 16]. В результаті під визначенням типу тексту (або

мовного жанру в визначенні М. М. Бахтіна) підійде і типовий різновид текстів (розповідь, лист, роман) і ситуативно-типове висловлювання (репліка, питання).

Термін «тип тексту» пропонують використовувати Р. де Богранд і В. Дресслер [70], В. Є. Чернявська для позначення «культурно-історичної продуктивної моделі, зразка текстової побудови, що визначає функціональні і структурні особливості конкретних текстів з різних тематичним змістом» [67, с. 35].

Однак на сьогоднішній день немає єдиної думки з приводу критеріїв, які повинні бути покладені в основу типологізації, універсальної класифікації типів тексту ще не створено.

Систематизуючи вітчизняні та зарубіжні концепції мовного жанру, Т. В. Дубровська [17, с.272] виділяє концепти, які є центральними в його трактуванні. Поняття моделі визначають концепції В. В. Дементьєва, Т. В. Матвєєвої, Т. В. Шмельова, Дж. П. Джі, Т. Люкманна, М. Халлідей і Р. Хассан.

У зазначених дослідників мовленнєвий жанр представляє модель мовного спілкування в типових ситуаціях для вирішення повторюваних комунікативних завдань. Іншим значущим фактором формування мовленнєвого жанру є контекст / ситуація (Дж. Свейлз, К. А. Долінін, Е. А. Земська, М. В. Китайгородська, Н. Н. Розанова, К. Міллер, Ч. Базерман, Р. Бауман та ін.).

Виходячи з визначення тексту як тематично виділеного мовлення (письмового та усного), М. Я. Блох підкреслює значимість жанру як основної характеристики тексту. При цьому одиницею тематизації тексту є діктема - елементарна одиниця тексту, яка формується реченнями і виконує чотири основні знакові функції: ситуативну номінацію, узагальнену предикацію, смислову тематизацію, комунікативно-адаптивну стилізацію [5,с.8].

Жанр визначається як сукупність елементів відображення характеру діяльності, корінний тип вираження мовної діяльності, що відображає цільове призначення мовлення.

Тож, жанр як основна характеристика мовлення безпосередньо пов'язаний з діяльнісним аспектом життя людини. Будь-яка людська діяльність має на своєму вищому рівні розумової активності діяльність, виражену мовленням. При цьому мовна особистість є суб'єктом всієї діяльності людини. Таке розуміння жанру нерозривно пов'язане з контекстом - ситуацією, в якій розгортаються діяльність і спілкування.

Політична діяльність може бути визначена як вид соціальної активності, що складається у використанні політичної влади і призначена для прийняття керівних рішень [5,с.9].

У той час як поняття жанру має відношення до цільових установок мовлення, поняття стилю співвідносно з виразністю мови відображає вплив на адресата.

Політична промова є найбільш прототипним жанром політичного дискурсу, це публічний виступ, який є ефективним засобом для одержання визнання та демонстрації лідерства.

2.2. Мовні маркери жіночого політичного дискурсу

Культурні та соціальні фактори, які лежать в основі гендерних досліджень, визначають ставлення суспільства до чоловіків і жінок, розкривають стереотипи їх мислення й поведінки, що в свою чергу, веде до окреслення останніх як «концептів культури» [7, с.86].

Гендер як складний соціокультурний конструкт, що відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних і емоційних характеристиках статей, трактується в дослідженнях як певна модель відносин у певних соціальних інституціях [10, с.2].

Таким чином, поруч з соціально-демографічними та культурними характеристиками, гендер є одним з базових концептів соціальної структури суспільства.

Політичний дискурс є фактично однією з найагресивніших гендерних технологій, адже він не тільки відображає гендерні стереотипи, міцно зафіксовані у суспільстві та культурі, але й підсилює їх прагматичною спрямованістю на адресата в кореляції «влада - мова - особистість».

Відповідно, у вивченні цієї кореляції в політичній сфері домінує прагматико - лінгвістичний підхід, який дає змогу дослідити вербальну поведінку політичної особистості згідно з критерієм адекватної селекції лінгвістичних одиниць і силі їхнього впливу.

Екстралінгвістичними детермінантами цієї селекції в політичному дискурсі виступають ситуація, мета та мотиви спілкування. Ситуація, яка типово пов'язана із специфічними політичними подіями, має на меті керування суспільством на основі розповсюдження певної політичної ідеї з використанням мови в якості засобу впливу на особистість.

Основними компонентами політичної комунікації виступають політик, як комунікант та відправник інформації, та особистість, як адресат та одержувач цієї інформації, а метою політичної комунікації є вплив на одержувача інформації аби прихилити адресата на свою політичну сферу та розповсюдити свої політичні переконання та погляди [28,с. 143].

Використання правильно підібраних гендерних маркерів і знання особливостей ведення політичного діалогу сприяє успішній реалізації мети політика щодо залучення нової аудиторії до ряду своїх прихильників та створення успішного політичного іміджу.

Модальні дієслова. В іспанській мові є група дієслів: *puede, debe, debería, desearía, necesitaría, se atrevería* тощо; в українській мові: *повинен, потрібно, треба*, які називаються модальними. Ці дієслова не мають усіх основних форм, властивих іншим дієсловам, і тому вони ще називаються недостатніми.

Розглянемо використання модальних дієслів на прикладах із промови Марії Маргарити Роблес Фернандес — іспанської юристки, судді і політика, міністра оборони Іспанії:

Aquellos de nosotros que tenemos la oportunidad de estar aquí tenemos la responsabilidad de hablar por aquellos que no pudieron [102,с.4].

El hecho es que actualmente el principal proveedor de productos electrónicos para el mercado militar nacional español es Thales Corporation. Y en esta área, al parecer, pretende invadir Airbus [102,с.4].

Марія Маргарита Роблес Фернандес задумалась, а потім сказала: *"Esta será la respuesta europea"* [102,с.7].

Тринідад Хіменес Гарсія-Еррера - іспанський політик, член Іспанської соціалістичної робочої партії. З квітня 2009 по жовтень 2010 року займала пост міністра охорони здоров'я і соціального розвитку в кабінеті Сапатеро:

Nadie debe ser obligado a permanecer en silencio por temor a la persecución, arresto, abuso o tortura religiosos o políticos [101,с.9].

Термін «книжна лексика» є певною мірою умовним, своєю семантикою він не обіймає всіх стильових функцій тих слів, що об'єднуються ним.

Приклад із промови Кармен Кальво Пойято - іспанського політика, члена ІСРП. У 2004-2007 роках вона обіймала посаду міністра культури Іспанії в уряді Сапатеро. З 7 червня 2018 року обіймає посаду віце-прем'єра та міністра у справах рівності в кабінеті Педро Санчеса: *Cuando las mujeres están excluidas del proceso político, se vuelven aún más vulnerables al abuso* [102,с.5].

Газетна лексика, кліше. Приклад із промови Марії Маргарити Роблес Фернандес: *Que vean a las mujeres que se reúnen aquí en Barcelona: amas de casa, enfermeras, maestras, abogadas, políticas y mujeres que tienen su propio negocio* [100,с.5].

Юлія Тимошенко використовує клішовані метафори: *Перше і основне – Росія перестала бути газовим диктатором по відношенню до України. Ми позбулися російської газової наркотичної залежності* [98,с.8].

Кліше «Росія – газовий диктатор», «російська газова наркотична залежність» – політик використовує з метою формування в реципієнта, з одного боку, негативної думки щодо енергетичної залежності України протягом тривалого часу, з іншого боку, позитивної думки щодо завершення цього періоду.

Експресивна лексика. Експресивна лексика – це слова, які не тільки виражають якість поняття, а й мають емоційний відтінок. До експресивної лексики належать слова, що виражають якісну оцінку предметів, явищ дійсності, осіб, стану й почуття, урочисті слова. Експресивні слова мають позитивне або негативне значення.

Майстром експресії є український політик Юлії Тимошенко. Прикладом цього є її промови на різних ток-шоу. На самому початку передачі ведучий С. Шустер коротко розповів про життя Ю. Тимошенко під час незаконного ув'язнення та про її стан здоров'я. Таким чином ведучий створив для Тимошенко хорошу та затишну атмосферу, в наслідок чого жінка впевнено та спокійно відповідала на поставлені запитання (*Доброго вечора... Почуваюсь не так гарно, як хотілось би, але не так погано, щоб не боротися за Україну, і робити все, щоб допомогти в цей тяжкий момент нашим людям. Тому, хребет мені ламали довго, як фізично, так і психологічно. Якщо фізично щось вдалось, то психологічно – ні. Тому здоров'я дозволяє боротися далі.*) [95,с.2].

Паралельні конструкції. Приклад із промови Ани Ісабель де Паласіо дель Вальє-Лерсунді - іспанського політика, члена Народної партії Іспанії. Міністр закордонних справ Іспанії в уряді Хосе Марії Аснара з 9 липня 2002 по 16 квітня 2004 року, перша жінка на цій посаді: *A partir de enero, nosotros, el gobierno de José María Aznar, planeamos construir más tuberías, construir más nuevas plantas de limpieza y crear nuevos empleos en el área de la minería del carbón* [102,с.9].

Приклад із промови Юлії Тимошенко. На передачі переломним стало питання про Кримський конфлікт. Ю.Тимошенко зробила сильний хід,

назвавши те, що відбувається зараз у країні, «подіями в Афганістані 1979 р.»: *...я можу твердо Вам сказати: було два варіанти розвитку подій. Перший – який нагадував в тому числі події в Афганістані 1979 року, коли практично КГБ здійснила операцію по заміні лідера Афганістану. Так само планувалося і зараз – захоплювати Україну...* [95,с.4].

Завдяки цьому вона змогла активізувати увагу всієї аудиторії. В загальному, її мовлення характеризується вживанням незначної кількості різних засобів переконання і аргументації. Найрідше вона використовує метафори. Це можна розцінювати як значний недолік, адже аргументування та переконання на основі метафоричного моделювання дуже вдалимими та ефективними.

Стилістичний засіб переліку. Приклад із промови Лейрі Пахینی Іраоли - іспанського політика, член ІСПП. Займала пост міністра охорони здоров'я і соціального розвитку в уряді Сапатеро: *Permítales escuchar las voces de las mujeres en sus hogares, vecindarios y lugares de trabajo* [102,с.5].

Юлія Тимошенко часто послуговується логічними методами переконання – дедукцією, індукцією, аналогією та умовиводом про причинну залежність, ніж психологічними. Дуже часто вона наводить певні статистичні дані, як засіб переліку, які однаково сильно впливають як на прибічників, так і на противників мовця (*...сьогодні гинуть сотні наших бійців; мільярди боргу ми вже виплатили, і ще мільярди залишаються...*) [95,с.7].

Повторення є одним із тих психологічних засобів, які впливають на несвідомі механізми. Повторення є основною умовою пропаганди. Воно надає ствердженням ваги додаткового переконання й перетворює їх на нав'язливі ідеї. Водночас повторення будує бар'єр проти будь-якого іншого ствердження та не дає змоги роздумувати. Повторення надає словам зрозумілості й очевидності, змушує прийняти інформацію загальною. Як нав'язлива ідея, повторення стає бар'єром проти інших думок і всього того, що відрізняється. Важливу роль у процесі реалізації маніпулятивного впливу

відіграє обігрування власних імен («Ілловайський котел», «Дебальцівський котел», «Дебальцівське кільце») [95,с.3].

Гіперболізована експресивність. Приклад із промови Іоланди Барсіно Ангуло - іспанського політика, голови уряду Наварри в 2011-2015 роках: *These abuses have continued because, for Too long, the History of women has been a history of silence* [101,с.12].

Аналіз маркерів жіночності на прикладі текстів політичних промов показав, що для жінок-політиків характерно вживання наступних маркерів фемінності:

- лексики з семантикою сприйняття дійсності на рівні почуттів і відчуттів, що вказує на схильність жінок прямо висловлювати свої почуття;
- часток і модальних слів, які вказують на емоційність мовця і роблять мову більш живою;
- одиниць семантичного поля сім'ї, характерної для жінок як для берегинь сімейного вогнища і загострює свою увагу саме на цій темі;
- заперечень *ні, не може бути*, парних сполучників *po pero*, які допомагають мовцю зробити акцент на конкретній думці, але при цьому зробити це м'яко;
- особових займенників *мені, моє; yo nosotros* тощо.

Особливості мовлення жінок-політиків, як і чоловіків, виявляються у стратегії ведення розмови, її тематичній спрямованості та способі організації висловлювання.

На прикладах промов політичних діячів було виявлено, що фемінінні маркери мовлення проявляються у вживанні жінками-політиками таких засобів організації комунікації як порівняльні звороти; вставні конструкції; паралелізми; “ухильні” фрази; модальні конструкції; цитування; питальні, риторичні речення; вибачення; усталені звороти тощо.

2.3. Характеристика чоловічих гендерних маркерів

Незважаючи на величезну кількість соціально-політичних трансформацій, що відбулися в останні десятиліття в Іспанії, там завжди домінувала маскулінність. Історично вже в лексичному фонді іспанської мови закріплена ідея домінування чоловічого начала над жіночим, що відбивається в словах *hombre i mujer*: якщо *hombre* перекладається як «чоловік» і «людина», то слово *mujer* несе більш вузьке значення «жінка» або «дружина». Слово «*hombre*» вказує на певний статус. Цікавий також приклад слововживання щодо дітей. Тут, крім універсальних парних *hijo - hija* (син - дочка), іспанці найчастіше вживають слова *varon - hembra*. Виходячи з основного значення, закріпленого за словами, *varon* - людина, чоловік (позитивна конотація), зазвичай вживається в високому значенні: *Santo varon* - доброї душі людина; *a hembra* - істота жіночої статі, жіноча особина (про рослину), самка (про тварину) [1,с.17].

В іспанській мові на лексичному рівні превалюють позитивні еквіваленти, тут можна розглянути лексикограматичні варіанти *miu hombre*; *todo un hombre*; *hombre hecho y derecho*; *mucho hombre* - 'справжній чоловік'; негативні варіанти нечисленні: *poco hombre*; *hombre para poco* - 'не справжній чоловік' [8,с.95].

Однією з головних рис іспаномовних чоловіків є мачизм (*machismo - actitud que considera al sexo masculino superior al femenino*) [87, с.57].

Це так званий особливий вид маскулінності - культ сили, мужності, сексуальності чоловіка, переконаності в перевазі чоловічої статі над жіночою. Не випадково пряме значення слова *tacho* - *самець*. Що ж стосується переносного значення, то видається цікавим звернутися до порівняння трактування значення цього слова в іспанському і латиноамериканському варіантах мови.

Слово *tacho* адресують міцному, сильному чоловікові, акцентуючи увагу на його чоловічих принадах в фізичному плані.

Так, розглянувши політичні тексти чоловіків іспанською мовою, помічаємо ряд маркованих стереотипних ознак. Серед них - стереотип успішності та статусу чоловіків у суспільстві [66,с.3].

Характеризує мову іспанських чоловіків – політиків спрямованість на залучення адресата в сферу адресанта, що проявляється в подачі інформації в формі загадки, яка гарантує увагу співрозмовника до головної частини повідомлення. Цим пояснюється те, що іспанська парламентська мова сповнена фігур діалогізму - фігур відповідальності, що утворюють ланцюжки, подібні дидактичним діалогам: (*¿Y que plantea CiU? Plantea desarrollar ese punto del Estatuto ... ¿Qui proponemos? Autonomia de gestion ...* (Jan & i Guasch), і риторичного запитання: *¿Como podemos tomarles a ustedes en serio?* (Lopez Rodriguez) [99,с.10].

Розглянемо детальніше гендерні маркери, притаманні мовленню іспаномовних та україномовних чоловіків-політиків. Дослідивши літературу, присвячену особливостям писемного мовлення чоловіків, можна узагальнити такі риси:

1) чоловіки досить часто у своєму мовленні використовують воєнну лексику. Асоціативні поля чоловіків та жінок обумовлені відмінними фрагментами картини світу. Чоловіки більш обізнані у таких сферах, як спорт, полювання, професійна та воєнна сфери (наприклад, *Para patrullar, guerra, violencia, movimiento contra la guerra, instalaciones militares, oficial de control de armas* тощо) [99,с.1];

2) використання великої кількості абстрактних іменників також характеризує мовлення чоловіків (наприклад, *Miedo, dependencia, codicia, irresponsabilidad, fracaso, elección, edad* [102,с.7] тощо);

3) під час передачі емоцій або при наданні оцінки предмету, чоловіки, на відміну від жінок, використовують слова з найменшим емоційним забарвленням, а також використовують одноманітні стилістичні засоби (наприклад, епітети *Nuevo, Actual, Mal* [99,с.7]. тощо);

4) під час звертання до рідних та близьких людей чоловіки поєднують офіційну та емоційно марковану лексику, наприклад у виступах українських президентів переважають програмні тези над критичними зауваженнями, наприклад висловлювання В. Ющенка щодо діяльності попереднього президента: *Стіна, яка відділяє посадовця від людей, буде зруйнована. Оновлена влада знатиме свій обов'язок, працюватиме для блага громадянина і країни. Бути і у владі, і в опозиції стане однаково почесним, якщо служиш своїй країні* [92,с.2].

Педро Санчес – голова іспанського уряду теж апелює до прогалин у роботі попереднього уряду: *El pasado gobierno fue contra el sentimiento parlamentario. Mi lideraré junto con el parlamento. Por todas estas leyes hay mayoría. Lo encontraremos para que la ley sobre la eutanasia aparezca en España* [93,с.6].

5) чоловіки широко використовують газетно-публіцистичні кліше (наприклад, *Para llamar a la acción* [89,с.56]);

6) для мовлення чоловіків характерним є використання нецензурних слів;

7) дієслова в активному стані також характеризують мовлення чоловіків (наприклад, *Se ha convertido, no puede ser* [89,с.72] тощо);

8) невідповідність знаків пунктуації емоційній напрузі є характерною особливістю писемного мовлення чоловіків.

9) у мові чоловіків також відзначають термінологічність, прагнення до точності номінації, більший, порівняно з жіночим, фактор впливу професії (наприклад, *Economía, salud, globalización, private equity* [89,с.86]тощо);

10) чоловіки більш яскраво порівняно із жінками використовують негативну оцінку.

Український політик Арсеній Яценюк у своїх промовах часто повертається до обговорення результатів діяльності нинішньої влади, до політичної ситуації, яка склалася сьогодні в країні:...*Жити краще, жити у своїй державі, без російських терористів на території України. І жити з*

певною впевненістю – впевненістю у завтрашньому дні. Це те, чого зараз нам всім дуже не вистачає. Це природно, тому що коли в країні йде війна, коли люди просто налякані, коли люди не відчують, що буде завтра, вони природно бояться...Перше, що ми повинні були зробити – знайти фінансовий ресурс.... [95,с.6].

Абстрактні іменники. Велику групу в класифікації гендерних маркерів, характерних для стилю мовлення чоловіків, формують абстрактні іменники. Для перекладача проблема полягає у більш низькій – порівняно з українською мовою – частотності їх вживання в іспаномовному політичному дискурсі, де наголос робиться на чуттєвому сприйнятті.

Приклад із промови Педро Санчеса: *Insistiremos en la necesidad de una respuesta común de la Unión Europea. Necesitamos trabajar en tres direcciones. Primero, debemos tratar el lado externo del tema migratorio: estamos hablando de prevenir el surgimiento de migrantes a través de la asistencia para el desarrollo, así como de la estabilización social, económica y democrática de los países nativos y de tránsito migrantes.*[93,с.3].

Приклад із промови Арсенія Яценюка: *Яке основне завдання нашого часу? Я вважаю, що їх є два: подолати економічні та фінансові проблеми країни, та відновити нашу впевненість та незалежність...* [95,с.7].

Терміни. У словниковому складі мови велике місце належить термінологічній лексиці, кількість якої весь час помітно зростає. Терміном називається спеціальне слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання – науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва, юриспруденції тощо.

В окремих випадках для вираження перформативного значення в інавгураційній промові українські президенти використовують не дієслова-перформативи у формі 1-ої особи однини (або множини) в разі узагальненої позиції мовця, а словосполучення «перформативне дієслово+віддієслівний іменник (знахідний або родовий відмінок)», приклади із промов Леоніда Кучми: *У контексті зміцнення національної безпеки я надаю особливого*

значення боротьбі з корупцією та злочинністю; У широкому плані я ставлю для себе завдання змістити в економічну і соціальну площину центр ваги всіх державних та суспільних справ [91, с. 2].

Висока частотність використання займенника «я» демонструє наступальну самопрезентацію оратора.

Приклад із промови Педро Санчеса: *En la mini cumbre celebrada en Bruselas, se expresó la idea de la necesidad de iniciativas entre los distintos estados miembros de la UE y los países de origen de los migrantes o de tránsito, según las relaciones históricas de cada uno. Así, España ha desarrollado históricamente relaciones de cooperación, interacción y diálogo con Marruecos, que desempeña un gran papel geoestratégico para Europa en cuanto al control de los flujos migratorios* [93, с. 3].

При цьому в політичних промовах такої форми набувають не лише семантичні, а й прагматичні перформативи.

Воєнна лексика. До воєнної лексики передусім належать усі слова та словосполучення, що означають воєнні поняття, тобто безпосередньо пов'язані зі збройними силами, воєнною справою, війною тощо. До воєнної лексики належать як слова та словосполучення, що передають специфічні воєнні поняття, так і слова та словосполучення, які передусім використовуються у збройних силах.

Приклад із промови Маріано Рахой: *Estoy en la elección presidencial porque quiero garantizar la seguridad del país que amo y ayudar a otras familias a evitar el riesgo. Salvar a familiares y seres queridos durante la guerra* [100, с. 14].

В синтаксисі політичних промов чоловіків превалюють короткі наказові речення, що створюють ефект готовності до дії, виконання наказу, рішучості, часом жорстокості, яка межує з твердістю та упередженістю. У них представлено мовленнєві акти таких типів:

- комісиви:

Приклади із промови В. Ющенко: *Присягаю, ми змінимо українське життя; Присягаю – кожен зможе вчити дитину мовою батьків* [92,с. 2].

Приклад із промови Альфонсо Дастика Кеседо: *Entendemos el lugar de Ucrania en Europa. Ucrania es Europa y compartimos los valores ucranianos* [102,с. 12].

- директиви:

Приклади із промови П. Порошенка: *Прошу вшанувати хвилиною мовчання пам'ять всіх, хто поліг за волю й незалежність України* [94,с. 2].

Наполегливо закликаю всіх, хто незаконно взяв до рук зброю, скласти її [94,с. 3].

Наказую створити на Азові форпост миру і безпеки [94,с. 2].

Приклад із промови Педро Санчеса: *Los llamaría no centros cerrados, sino puertos seguros: es necesario localizar los puertos en la costa mediterránea para que las ONG puedan saber dónde ir y obtener una respuesta europea con la aprobación del ACNUR* [93,с. 8].

- експресиви:

Приклади із промови Л. Кучми: *Складаю щиру подяку українському народові за активність і державницький підхід на виборах, за розуміння й підтримку діючого Президента* [91,с. 2];

Висловлюю вдячність вітчизняним та міжнародним спостерігачам, журналістам, усім, хто сприяв вільному і демократичному волевиявленню українського народу [91,с. 3];

Приклади із промов В. Ющенко: *Ми добром і повагою вітаємо всіх наших сусідів і на Сході, і на Заході* [92,с. 5] – в останньому випадку маємо значення узагальненості, виражене формою множини, проте це не впливає на перформативність висловлення.

Приклад із промови Педро Санчеса: *Agradezco a España, un país democrático que en 40 años logró lo que muy pocos lograron: estabilizar la democracia, avanzar, abrirse a Europa, integrar la inmigración, reconocer su*

diversidad ... Cataluña debe entender que la mejor manera de proteger su identidad es formar parte de Europa democrática de España [93,с. 5].

- репрезентативи:

Приклади із промови Л. Кучми: *Я засвідчую своє розуміння позиції всіх співгромадян незалежно від того, якою вона є [91,с. 2];*

Ставлю на перше місце людський, соціальний вимір, яким нам до цього часу доводилося з різних причин жертвувати [91,с. 2];

Вбачаю в цьому чи не найважливіший фактор зміцнення держави, цивілізованості влади, побудови громадянського суспільства [91,с. 2].

Приклад із промови Педро Санчеса: *No vuelvas a las medidas unilaterales. El 6 y 7 de septiembre de 2017 en Cataluña sucedió algo muy grave. La mayoría parlamentaria, que representaba a una minoría de la sociedad, impuso una ruptura unilateral con el estado de autonomía y la constitución. Este paso no fue democrático [93,с. 4].*

Отже, гендерними маркерами маскулінності в політичному дискурсі виступають термінологічність, прагнення до максимальної точності номінації, вживання прикметників оцінювального значення, а також абстрактних іменників.

Висновки до розділу 2

Таким чином, іспаномовний та україномовний політичний дискурс на сучасному етапі експлуатує і послідовно закріплює за чоловіками лінгвістичні характеристики домінування, лідерства, активності, публічності, раціональності та сили волі, а за жінкою закріплює образ нерішучості, пасивності, залежності, відсутності логічного мислення та прагнення до досягнень.

Вибудовуються певні опозиції, які чітко простежується в мовній поведінці чоловіків та жінок в політичних промовах:

1) чоловіча активність - жіноча пасивність;

- 2) чоловічий раціоналізм - жіноча інтуїція;
- 3) чоловіча дієвість - жіноча експресивність.

На думку сучасних дослідників, жіночу мовну поведінку можна охарактеризувати як більш «гуманну», що проявляється в частому використанні емпатичних конструкцій, девіації від прямої відповіді, вживання лексики стилістично забарвленої, високого стилю та значної кількості ввічливих форм.

Жіноча інтуїтивність та експресивність виражається в мовній поведінці використанням суттєвої кількості оцінювальних висловлювань, зокрема прикметників, префіксів інтенсифікаторів, конструкцій «прислівник+прикметник», де кожен з компонентів має оцінювальну модальність.

Фемінна емоційність, суб'єктивізм і схильність до перебільшення виражається в текстах політичного дискурсу питальними та риторичними реченнями, порівняльними зворотами й повторами, що насичує текст емотивністю й експресивністю. Фемінно маркованими лексичними елементами політичного іспаномовного дискурсу, які демонструють опозицію «чоловіча дієвість - жіноча експресивність», виступають вигуки та окличні речення, які демонструють прагнення до образності й художності.

Різноманітні зображальні засоби, метафори, алюзії та цитування, іронія, повтори, паралелізм також слугують емотивній диференціації жіночої мовної поведінки в політичному домені.

Отже, гендерне маркування лексичних одиниць в сучасному політичному іспаномовному та україномовному дискурсі відбувається завдяки диференціації соціальних стереотипів жінки-політика і чоловіка-політика, особливостей вербальної поведінки та комунікативних стратегій, а також екстралінгвістичними чинниками, які обумовлюють мовну ситуацію, мету комунікації і її спрямованість на адресата (аудиторію).

Жіноче та чоловіче мовлення має як спільні, так і відмінні риси. Саме манера спілкування визначає гендерну маркованість мовної поведінки

політичного діяча. Так, наприклад, політичний іспаномовний дискурс на сучасному етапі експлуатує та послідовно закріплює за чоловіками лінгвістичні характеристики домінування, лідерства, активності, публічності, раціональності і сили волі, а за жінкою - закріплює образ нерішучості, пасивності, залежності, відсутності логічного мислення й прагнення до досягнень.

На лексичному рівні рельєфно простежується семантика інстинктивної сфери, а в синтаксисі превалюють короткі наказові речення, що створюють ефект готовності до дії, виконання наказу, рішучості.

Тож, сучасний політичний іспаномовний та український дискурси насичені гендерними образами і стереотипами, які, в свою чергу, транслуються із суспільної свідомості та накладаються на індивідуальні психологічні особливості комунікантів.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГЕНДЕРОУТВОРЮЮЧИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ІСПАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

3.1. Відтворення семантико-прагматичного змісту чоловічого іспаномовного суспільно-політичного дискурсу

Наразі найбільш поширеними моделями процесу перекладу іспаномовного гендерно-маркованого суспільно-політичного дискурсу є наступні [19; 45; 47; 49; 51]:

1) Семантична модель процесу перекладу будується з урахуванням компонентного аналізу змістовних одиниць мови і наявності регулярних міжмовних відповідностей. Очікується, що в процесі перекладу в тексті оригіналу виділяють всі змістовні одиниці і їх компоненти. Всі інші опускаються, причому зміст тексту не повинен бути перекручений.

Переклад іспанського політичного дискурсу характеризується виразністю отриманої інфорції. Саме цим пояснюється опущення (компресія) частини експліцитно даних у перекладі виступів іспанських парламентаріїв українською мовою [20, с. 69].

До текстових опущень призводять:

-тенденція іспанської мови до експліцитного вираження всіх елементів синтаксичної структури речення: *ha prevalecido la idea del acuerdo ante los problemas del país, lo que ha permitido mantener también la paz social, indispensable para seguir avanzando en las reformas* - «превалювання ідеї згоди перед наростаючими в країні проблемами, що дозволило зберегти мир в суспільстві, необхідне для продовження реформ» [19, с. 92];

-наявність композиційно і семантично надлишкової інформації: *parecieron en eso 110 personas, y algunos sobrevivientes, que salieron con vida*

se encuentran desaparecidos - «загинуло 110 осіб, ті ж, хто залишився в живих, пропали безвісти» [19, с. 71];

- наявність інформаційно невантажених фрагментів: *se ha militarizado totalmente 7 departamentos de los 24 en que se divide administrativamente el estado* - «(влада) підпорядкувала законам військового часу життя 7 з 24 департаментів країни» [19, с. 82].

2) Інформаційна модель базується на тому, що будь-який текст є носієм самої різної інформації, яка в свідомості перекладача повинна бути сприйнята і зрозуміла та осмислена в ідеалі у всьому обсязі.

Прийом додавання полягає в тому, що в перекладний текст вводяться додаткові слова або вирази, які не повинні спотворювати текст-оригінал. Додавання в тексті перекладу можуть бути обумовлені розбіжністю двох мов на рівнях системи, норми і узусу, стилістичними чинниками, причинами екстралінгвістичного характеру» [36, с. 57]. Наприклад:

Basta pensar que el Partido Popular era el partido más votado, pero tenía una mayoría muy corta [101, с. 7];

Досить було подумати, що за Народну партію було подано найбільше голосів, проте вона отримала в парламенті вельми незначну перевагу [ВП-власний переклад].

Використання додавання може бути викликано стилістичними факторами.

3) Ситуативна модель будується на визнанні того факту, що будь-який текст відображає певну предметну ситуацію, виходячи з цього переклад розуміється як процес заміни слів однієї мови знаками іншої мови. Заміни при перекладі виступів іспанських парламентарів є проявом способів, традицій і норм правильної побудови слів у мові оригіналу та мові перекладу. Вони забезпечують логічну завершеність, плавність міжфразових переходів, зняття повторів [38, с. 128]. Заміни, які допустимі тільки в процесі загального перекладу, є:

-родо-видові заміни лексики: *Франція й Іспанія* [101, с. 5]. - *nuestros países* [ВП].

Teniendo en cuenta la semejanza de los problemas que tienen que resolver nuestros países [99, с. 10].

З урахуванням схожості проблем, які доводиться вирішувати Франції та Іспанії [ВП].

-при вживанні конкретних лексем замість слів абстрактного значення: *esto* - *приїзд зарубіжних гостей*:

En las labores del Congreso, que se celebró en Madrid de la capital del 24 al 26 del pasado mes de enero participaron más de 300 delegados de todas las provincias y un importante grupo de representantes de Europa. Esto fue posible gracias a las nuevas condiciones políticas creadas en este país [101, с. 7].

В залі засідань столичного палацу Мадрида, де з 24 по 26 січня цього року проходив з'їзд, зібралося понад 300 делегатів з усіх провінцій країни. У роботі з'їзду брала участь група видних представників з країн Європи. Приїзд зарубіжних гостей став можливий завдяки новим умовам, що склалися в цій країні [ВП];

- вживання уточнюючих лексем з урахуванням ретроспективних текстових зв'язків: *nuestros días* - *минулий рік*:

En nuestros días, un acontecimiento de gran trascendencia ha sido la cumbre de Reykiavik [99, с. 11].

Найважливішою подією минулого року стала зустріч в Ісландії [ВП].

Заміни у перекладі можуть бути також викликані необхідністю більш детального представлення хронології подій, наприклад: *en enero de 1985* - *через десять років*:

El descenso de la dictadura, instaurada en el Brasil con el golpe cívico-militar del 1 de abril de 1964 se produjo merced a la resistencia democrática que alcanzó su apogeo en las elecciones de 1974. La victoria de las fuerzas de oposición, en enero de 1985, y la posesión de José Sarney, dieron al proceso un nuevo cariz [102, с. 14].

Занепад диктатури, що запанувала в Бразилії в результаті військово-цивільного перевороту 1 квітня 1964 року, став результатом опору демократичних сил, який досяг апогею в ході виборів 1974 року. Через десять років перемога опозиції і прихід до влади Ж. Сарнея надали цьому процесу нових рис [ВП].

4) Трансформаційна модель будується на перетворенні тексту, тому переклад розуміється як процес заміни одного речення декількома, щоб зберегти зміст оригінального тексту у перекладі. Можливість такої модифікації допустима за умови, якщо не буде спотворений зміст вихідного тексту і не будуть порушені норми мови перекладу, наприклад:

La importancia que tiene esta técnica de la integración ha conducido a que los tratados internacionales que la hacen posible se sometan a un procedimiento especial, debiendo autorizarse por las Cortes mediante ley orgánica, es decir, con el voto de la mayoría absoluta del Congreso de los Diputados [101, с. 15].

Важливість такого способу інтеграції привела до того, що для прийняття міжнародних договорів, що встановлюють подібну норму, потрібна спеціальна парламентська процедура. Її суть полягає в необхідності прийняття Кортесами цих договорів відповідно до органічних законів, іншими словами, абсолютною більшістю голосів Конгресу депутатів [ВП].

Для більш детального дослідження скористаємось текстами виступів глави Уряду Іспанії з 2004 по 2011 роки Х.Л. Сапатеро. Це тексти різних жанрів, об'єднані особистістю автора, всім їм властиві як особливості сучасного політичного дискурсу в цілому, так і індивідуальні гендерні маркери автора.

У своїй промові Х.Л. Сапатеро вдалося інтегрувати історію свого життя у історії своєї країни, за рахунок чого збільшується контакт із аудиторією.

Маскулінне забарвлення протокольним текстам Х.Л. Сапатеро забезпечують етноспецифічні компоненти - цитати, алюзії, компліменти.

Для більшої зв'язності тексту він застосовує маркери послідовного посилання, повтори, субститути на зразок *lo dicho* ("вказаний", "даний"), *lo anterior, lo anterior* ("поданий вище"), *así que* ("таким чином"):

Las instituciones políticas funcionan o funcionan mal dependiendo de cómo se agrega el poder, cómo se utiliza para recursos directos ... Lo anterior está determinado por la naturaleza de la gobernanza política [103, с.2].

Політичні інституції діють або не діють залежно від приналежності до влади, від того, як вона використовується в зв'язку з розподілом ресурсів...А все це визначається, гадаю, характером політичної влади [ВП].

Політичні інституції базуються або не базуються на приналежності до влади, оскільки вона використовується в контексті розподілу ресурсів ... І все це визначається, я вважаю, характером політичної влади

Специфіка політико-дипломатичної комунікації неодмінно позначається на перекладі протокольних промов.

З усіх видів комунікативних дій для дипломатичного дискурсу характерніша інтенціональна дія "переконання", що виявляється в різних етноспецифічних модусах-вчинках, мовних та комунікативних маскулінних стереотипах.

Так, іспаномовна вітальна формула «*Me complace darle la bienvenida*» перекладається: "ми радіємо нагоді приймати...». Наприклад:

Me complace darle la bienvenida a usted, el representante del Grupo Regional de Europa del Este, con la elección al cargo de presidente del 57 período de sesiones de la Asamblea General de las Naciones Unidas [104, с.17].

Ми раді вітати Вас у якості представника Східноєвропейської регіональної групи, з обранням на високу посаду Голови 57-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН [ВП].

Саме адаптація "чужого" риторичного стилю до мовних стереотипів аудиторії – завдання перекладачів протокольних промов.

Гендерні маркери політико-протокольних промов передаються за допомогою різноаспектних перекладацьких трансформацій – перестановок,

замін, додавань, вилучень, комплексних лексико-граматичних трансформацій, транскрипції і калькування.

При передачі гендерних маркерів найчастіше вдаються до лексичних замін функціональними аналогами й оказіональними відповідниками.

Лексичні заміни гендерних маркерів функціональними аналогами не справляють впливу на зміст речення, наприклад:

Por lo tanto, debe ser "casero [105, с.9].

Тому воно мусить бути здебільшого “доморощеним” (національним) [ВП];

Los cambios recientes en las realidades han sido bastante dramáticos y, por lo tanto, pueden provocar una respuesta pragmática [101, с.15].

Останні зміни дійсності були драматичними і, отже, корисними у справі прагматичного реагування [ВП].

Оскільки ж у іспанській мові більше гендерних маркерів з широким полем значень, вони передаються кількома українськими оказіональними відповідниками, що належать до різних функціональних груп. Багатозначний сполучник *mientras* замінюється українськими протиставними сполучниками, маркерами поступки, одночасності дій, часових відношень, логічних зв'язків, наприклад:

Mientras que la contaminación transfronteriza ha estado en la agenda internacional durante décadas... [104, с.25].

Незважаючи на те, що проблема транскордонного забруднення вже десятиліття є міжнародною програмою ...[ВП];

No hay una gran gloria, ni siquiera la promesa de un gran cheque para que se escriban memorias sobre los escándalos cometidos en el cargo [102, с.12].

Не чекайте великої слави, а також цінують надію на отримання високої плати за спогади про скандали, що виникли під час перебування на державному посту [ВП].

Лексико-стилістичні заміни стають помітними в тих випадках, коли перекладач обирає відповідник гендерного маркера, який належить до іншого

стильового реєстру або відмовляється від найближчого відповідника в мові перекладу на користь віддаленішого за значенням, проте відповіднішого до норм цільової мови, наприклад:

Trágicamente, ya no es inusual ver a huérfanos menores de 15 años en hogares [102, с.10].

На жаль (а не "трагічно") не рідкість для дітей-сиріт до 15 років є те, що вони очолюють домашнє господарство [62, с.50].

Лексичні заміни допомагають перекладачеві уникнути буквалізмів, а також відтворити особливе стилістичне забарвлення тексту оригіналу.

Другу позицію серед трансформацій займає **перестановка маркера** зі зміною експресивності, що закладена в нестандартному розташуванні одиниці. Перестановки в перекладі гендерних маркерів політико-протокольних промов зумовлені особливостями мов у подачі тематичних та рематичних елементів речення і традиціями мовлення щодо подання інформації про агентів та обставини позначених у реченнях дій. Перекладачі протокольних промов із іспанської на українську мову несвідомо прагнуть закріпити за протиставними сполучниками ініціальну позицію, що пояснюється панівною традицією мови оригіналу, наприклад:

Las Naciones Unidas son más que una herramienta, sin embargo [100, с.11].

Проте Організація Об'єднаних Націй є чимось більшим, ніж простий інструмент [44, с.54].

Зниження експресивності частково компенсується українськими експресивно-підсилювальними та модальними частками, наприклад:

Sin embargo, el progreso en la transición se mantuvo a un ritmo algo más lento [102, с.12].

Прогрес був досягнутий у перехідному періоді, але наразі темпи децю уповільнилися [44, с.57].

На третьому місці за частотою вживання стоять **граматичні заміни**, що виражаються у зміні словоформ, частин мови, членів речення, типів зв'язку в складному реченні тощо.

Грамаіичні заміни змінюють тип речення, запроваджують вставні конструкції тощо. Умовні речення перебудовуються у стверджувальні шляхом вилучення умовного сполучника, поділу складного речення на кілька простих. Це пояснюється правилами сполучуваності слів і побудови речень у цільовій мові або відображає прагнення до логізації викладу, наприклад:

Si, inmediatamente después de la Segunda Guerra Mundial, necesitábamos establecernos en la escena internacional, resolver problemas con nuestros vecinos, adquirir los atributos necesarios de la democracia, entonces, en el pasado reciente, las cosas están principalmente en la línea del frente, una de las cuales es el separatismo [100, с.16].

Якщо ми повинні були утверджуватися на міжнародній арені відразу після Другої світової війни, щоб вирішувати проблеми з нашими сусідами і набувати необхідних атрибутів демократії, то останнім часом на передній план виступають справи переважно внутрішнього порядку, однією з яких є сепаратизм [44,с.71].

У такому разі семантичне наповнення гендерних маркерів поступається місцем грамаіичній функції. Перекладач зміщує акценти певної характеристики об'єкта в оригіналі на іншу, проте зміст речення не змінюється.

Додавання гендерних маркерів підсилює логічні зв'язки речення, виконує емаіичну функцію, сприяє встановленню гармонійніших переходів між клаузами, в тому числі й просодичних. В основі трансформації додавання лежить той самий принцип мовної надлишковості, що уможлиблює перекладацьку трансформацію вилучення, "формальну невираженість" семантичних компонентів оригінального словосполучення або речення. Під час "розкручування" ядрових структур, тобто спрощених

мовних одиниць, як правило, відбувається декомпресія, а отже, збільшення обсягу тексту.

Маркери висновку з'являються в українському перекладі, щоб звернути увагу слухача (читача) на існуючий причинно-наслідковий зв'язок, який для українця був би зрозумілий через інтонацію, побудову фраз, застосування часток.

Серед стильових рис політико-дипломатичних документів пріоритетне місце належить неемоційності, що особливо помітно в перекладних текстах протокольних промов. Перекладачі нерідко жертвують маркерами емпізи та верифікації, наявними в іспанських реченнях, виконуючи трансформацію вилучення, наприклад:

Al hacerlo, alcanzamos un cierto nivel de interacción entre los parlamentarios y el gobierno [104, с.8].

Цим, звичайно, ми досягнули лише певного рівня взаємодії парламентарів і уряду [44, с.53].

Запозичення переважають серед дискурсних маркерів ідентифікації учасників або звертань, які підрозділяються на форми звичайної ввічливості та констатації суспільного й соціального становища, наприклад: *Estimado Sr. Dean, Excelencias, Señoras y señores - Шановний пане Дуасн, Ваші Екселенції, Пані та панове* [56, с.102].

Звертання, відповідно до суспільного й соціального становища – посади, звання, професії – в політико- дипломатичних документах найчастіше транскрибуються.

Особливим видом запозичення є **калькування** структурно-семантичної моделі мови-джерела, що відтворюється поелементно матеріальними засобами мови-сприймача. Кальки активізують приховані потенції цільової мови й зберігають зміст і колорит реалії, що перекладається. Поряд із повними кальками, зустрічаються ще й напівкальки, які утворено частково з іншомовного матеріалу, а частково перекладено. Методом калькування з французької мови прийшли узуальні форми

звертання, дипломатичні компліменти, прийняті також і в українському протоколі, наприклад: *Aceptar las seguridades de mi más alta consideración.- Прошу Вас прийняти запевнення в моїй високій повазі до Вас* [56, с.107].

Політичному дискурсові властиве вживання **іноземних слів та конструкцій (ксенізмів)**, переважно латинського та французького походження, які в українському тексті транслітеруються, транскрибуються, рідше – зберігають оригінальне написання Ці лексичні одиниці несуть ідею авторського компліменту обізнаності аудиторії, наприклад:

No percibimos ni podemos aceptar las reservas que Cataluña a priori priva de su lugar en la nueva Europa [102,с. 7].

Ми не сприймаємо і не можемо сприйняти застереження, якими Каталонію a priori позбавляють її місця у новій Європі [44,с.52].

Ксенізми можуть переноситися в текст перекладу без змін, служити відповідником оригінальному маркеріві, що не був ксенізмом, перекладатися словами цільової мови, існувати в тексті поряд із перекладом, що витлумачує їх зміст.

Вживання займенника «ми» свідчить про корпоративність і просування ідеї солідарності. З одного боку, використання займенника «ми» дозволяє протиставити політика аудиторії слухачів, які самі повинні бути в змозі приймати рішення. З іншого боку, політик використовує тактику прихованої критики, що виражається непрямими формами негативної оцінки ситуації в країні і світі.

У наведеному вище прикладі простежується маніпулювання масовою свідомістю за допомогою посилення на негативну ситуацію. У той же час Х.Л. Сапатеро вказує на приховані можливості поліпшення становища. Здається, що він говорить: *Виберіть мене, і ми все виправимо* [ВП].

В даному прикладі гендерний маркер створює образ впевненого в собі політика-чоловіка, який виступає в ролі лідера. На відміну від жінок, політики-чоловіки не намагаються відстоювати свої права брати участь у політичному житті, навпаки, вони підкреслюють, що знаходяться в

привілейованої позиції, іншими словами, вони відстоюють свої погляди, не намагаючись нікому довести, що вони мають право брати участь у політичному житті країни.

Тож, гендерні маркери маскулінності є важливим компонентом стилістики політичних текстів. Їх переклад входить до ряду специфічних проблем передачі цього дискурсу цільовою мовою. Лексичні, граматичні, стилістичні трансформації допомагають перекладачеві витлумачити зміст маркера, його функцію в тексті протокольної промови, емоційне навантаження, яке несе та чи інша одиниця.

Запозичення й калькування дають змогу відтворити оригінальну фонографічну, морфологічну й граматичну форму маркерів. Особливий випадок становлять іншомовні вкраплення в текст оригіналу, які, залежно від ступеня обізнаності аудиторії, перекладач може зберегти або відтворити засобами цільової мови.

3.2 Особливості перекладу маркерів фемінності на матеріалі промов іспанських жінок – політиків

Участь сучасних жінок у великій політиці вимагає більшої рішучості та відданості, ніж від чоловіків. Жінці недостатньо мати рівні з чоловіком стартові знання і досвід, їй доводиться переборювати сформовані історично стереотипи сприйняття жінки в суспільстві.

Не дивно, що на одному рівні влади вона починає діяти відповідно до норм поведінки чоловіків, реалізовувати чоловічі мовленнєві стратегії, тактики і організаційний риторичний дискурс.

З'явився новий стиль політичного лідерства жінок, який демонструє поєднання суперечливих «чоловічих» і «жіночих» лінгвістичних методів і пояснює, як вони використовуються.

На матеріалі виступів іспанського політика Кармен Кальво Пойто розглянемо особливості перекладу маркерів фемінності.

Фемінність Кармен Кальво Пойято проявляється в тому, що вона у своїх промовах часто використовує емфазу:

No solo los que han justificado la esclavitud se apoyaron en la religión, también fueron los que intentaron abolirla [100, с.10].

Не тільки ті, хто виправдав рабство, спиралися на релігію, але й ті, хто прагнув скасувати його [ВП].

Кармен Кальво Пойято частіше за чоловіків ухиляється від прямої відповіді на запитання, вона схильна до вживання престижних, стилістично підвищених форм, книжкової лексики, ввічливих форм, аніж чоловіки.

Кармен Кальво Пойято у своїх промовах більш емоційно виражає свої аргументи, використовуючи емоційно забарвлені:

- повтори: *equal pay for equal work; the truth, the immutable truth, ...our kids see an average of just one ad a week for healthy products like water to fruits and vegetables. Just one ad a week [103, с.12].*

- анафори, епіфори, паралельні конструкції та протиставлення:

Respondamos a esa llamada. Estemos en el lado correcto de la historia. Quienes abogan por ampliar el círculo de los derechos humanos estaban y están en el lado correcto de la historia, y la historia los honra. Los que intentaron restringir los derechos humanos estaban equivocados, y la historia también refleja eso. Lo he visto en la increíble amabilidad y calidez que las personas me han mostrado a mí y a mi familia, especialmente a nuestras chicas. Lo he visto en maestros en un distrito escolar casi en bancarrota que prometieron seguir enseñando sin paga. Lo he visto en personas que se convierten en héroes en un momento dado, y se zambullen en la manera de salvar a otros. Y lo he visto en nuestros hombres y mujeres en uniforme y en nuestras orgullosas familias militares; ... poder para dar forma a los gustos y deseos de nuestros hijos, las preferencias están siendo moldeadas por las campañas de marketing [103, с.13].

Давайте відповімо на цей виклик. Будемо з правого боку історії. Ті, хто виступає за розширення кола прав людини, були і знаходяться на правій стороні історії, а історія їх шанує. Ті, хто намагався обмежити права

людини, були неправильними, і історія відображає це також. Я бачив це в неймовірній доброті і теплі, яку люди показали мені і моїй родині, особливо нашим дівчатам. Я бачив це в педагогах у майже збанкрутілому шкільному окрузі, який пообіцяв продовжувати навчання без оплати. Я бачив це в людях, які стають героями за хвилину, занурившись у шлях шкоди, щоб врятувати інших. І я бачив це в наших чоловіків і жінок в уніформі і в наших гордих військових сім'ях .; ... Влада формувати смаки і бажання наших дітей, переваги формуються маркетинговими кампаніями [44,с.82].

У перекладі ці стилістичні фігури мали б бути збережені, оскільки вони сприяють ритму мови, що, у свою чергу, підвищує увагу аудиторії до оратора - жінки. До того ж, нова інформація на знайомому фоні краще запам'ятовується.

В останньому прикладі ми бачимо, що переклад не зберігає контраст оригіналу: (*... силою змінювати смаки та бажання наших дітей, багато їх думок та вподобань піддаються впливу створених вами рекламних кампаній*) і таким чином руйнується образ тієї великої русійної формуючої сили, від якої залежить те, що саме матиме вплив на вподобання дітей.

- алюзії: *otro dia, otro presidente*- інший день, ще один президент [105, с.18].

Примітно, що алюзії слугують для збагачення мовлення і збільшення його виразної сили.

В іспаномовних публічних виступах жінок, алюзія служить для створення інтертекстуального тексту, який є стислою інформацією, що надходить з вихідного тексту. Алюзивна одиниця додає нового сенсу, встановлює паралелі. Завдяки алюзії, з'являється нова, додаткова інформація з уже відомого образу – прецедентного імені, ситуації чи тексту.

- інтенсифікатори (*lo mejor del espiritu español*) [102,с.3];
- прикметники у вищому та найвищому ступенях порівняння (*vive en la mejor tierra*) [102,с.3];

•епітети: у деяких випадках при перекладі епітетів використовується прийом описового перекладу: *Me siento honrado de estar en la ciudad atemporal de Madrid* [104,с.7]. - Для мене велика честь перебувати в Мадриді, місті, над яким не владний час"[44,с.38]; *Sin embargo, en esta nueva era, tales actitudes son contraproducentes* [102,с.13] - Але в цю нову епоху такий підхід приречений на провал [44,с.39].

•евфемізми: у перекладі евфемізмів дуже важливо зберегти емоційну нейтральність висловлювання. Евфемізми досить часто перекладаються за допомогою прийомів транслітерації і калькування: *La sociedad en Pero en nuestro pasado de Madrid ha habido otro término para ella: cada hombre o mujer para él o ella*[102,с.13]. - У Мадриді це називають «суспільством власності», але раніше у цього була інша назва - кожен сам за себе [44,с.45]; *Sí, las personas LGBT deben ayudar a liderar este esfuerzo, como lo hacen muchos de ustedes* [102,с.4].- Саме самі ЛГБТ повинні очолити ці зусилля поряд з багатьма з вас [44,с.74]; *Cuando se aprobó la medida, se convirtió en la primera resolución de la ONU en reconocer los derechos humanos de las personas homosexuales en todo el mundo* [102,с.3].- Коли документ був прийнятий, він став першою в історії резолюцією ООН, яка визнала людські права геїв у всьому світі [44,с.56].

•кліше: кліше в текстах Кармен Кальво Пойято найчастіше перекладаються за допомогою прийому калькування:

Las leyes que requieren protecciones iguales refuerzan el imperativo moral de igualdad [104,с.8].

Закони, які вимагають рівного захисту, зміцнюють моральний імператив рівності [ВП].

Y estamos aquí debido a nuestra firme convicción de que las soluciones diplomáticas deben ser el primer recurso para resolver problemas internacionales [102,с.3].

І ми тут тому, що твердо переконані: при вирішенні міжнародних проблем слід в першу чергу звертатися до дипломатичних рішень[ВП].

Y lo mismo ocurre con esta lucha por la igualdad [102,с.4].

Те ж саме стосується і цієї боротьби за рівність [ВП].

У деяких випадках кліше перекладаються за допомогою прийому додавання:

Argumentaron que socavaría la cohesión de las unidades [104,с.8].

Вони говорили, що це підірве злагодженість військових підрозділів [ВП];

Метафоричні вирази та та фразеологічні одиниці є одним з важливих елементів публічних виступів іспанських політиків-жінок: *conectado a tierra bajo el resplandor del foco nacional, para volver a poner a la industria automotriz en pie, se tragó sus miedos, movió el cielo y la tierra; una estrella de fuego, “poder de pester [102,с.13].*

Передача цих одиниць викликає труднощі у перекладі політичних промов. Як відомо, в мові перекладу метафоричні висловлювання мови оригіналу можуть бути передані різними способами: повний еквівалент, метафора з подібним зображенням, або метод опису, який повністю втрачає образи вихідної метафори.

Таким чином метафору *una lodestar* можна перекласти повним еквівалентом «*провідна зірка*», фразеологічний зворот *a tierra bajo el resplandor del foco nacional* як «у центрі уваги», використавши описовий метод, для адекватного сприйняття цільовою аудиторією.

При перекладі метафор трудностю є те, що норми сполучуваності в різних мовах розрізняються. Через це дослівна передача метафори не завжди можлива. У таких випадках нерідко вдаються до прийому модуляції:

Las acciones que tomas, los ideales que defiendes pueden determinar si los derechos humanos florecen en tu lugar [104,с.8].

Дії, до яких ви вдаєтеся, ідеали, які ви захищаєте, можуть вплинути на стан прав людини там, де ви живете [44,с.74].

No hay línea recta para realizar esta promesa [104,с.10].

Легкого шляху до втілення цих ідеалів немає [44,с.75].

Pero si elegimos estar atados por el pasado, nunca avanzaremos [104,с.10].

Але якщо ми не зможемо відпустити минуле, то ніколи не зрушимо вперед [44,с.75].

Для дотримання норм сполучуваності може застосовуватися і прийом опущення:

Ampliación del círculo de los derechos humanos. [102,с.7].

Розширення прав людини[44,с.76].

У текстах виступів Кармен Кальво Пойято можна зустріти випадки перенесення значень за принципом суміжності (метонімія), які в перекладі передаються переважно з використанням дослівного перекладу або ж модуляції: *Fiesta que cree que la paz comienza con fuerza* [103,с.15]. - *Партія, яка вважає, що світ починається з сили* [44,с.79].

Найбільш поширеними риторичними методами в дискурсі політиків-жінок є інверсія, риторичні питання, анафора і епіфори, контрастні методи. Емоційності та діалогічності мовленню надають риторичні запитання. Вони містять риторичні заяви або заперечення у вигляді запитань і не потребують відповідей. В ораторському дискурсі риторичні питання виконують контактну функцію, підвищують виразність виступів і емоційно формулюють проблему і загострюють увагу слухача [60, с.4].

Процес перекладу - це пошук, який відноситься до послідовного вибору можливих варіантів. Такий вибір надає перекладачу власні пізнавальні та лінгвістичні знання та враховує пізнавальне та мовне знання майбутніх читачів, що відображає особливості їхньої культури. Так, у промові Кармен Кальво Пойято речення *Se enfrentan a presiones de Plaza Sibelis* [103,с.4] перекладається як *Вони стикаються з фінансовим тиском* [44,с.76].

Тому враховується той факт, що одержувачі можуть не бути знайомі з з широковідомою в Іспанії площею Сібеліс, яка вважається історичним центром фінансового району Мадрида. Вулиця славиться розташуванням на ній Національного банку Іспанії.

У перекладі виступу Кармен Кальво Пойято на тему продовольчої реклами перекладач розглянув особливості політичної риторики політика, яка звернулися до громадськості, уособлюючи себе з широким загалом. Всі анафори та повторення у зверненнях до людей відтворено у тексті перекладу:

Tus palabras importan Todos ustedes pueden ayudar a proporcionar incentivos para el cambio, o pueden ser barreras para el cambio [101,с.7].

Ваші слова мають значення. Ви всі можете допомогти, давши стимул для змін, або стати перешкодою на шляху цих змін [44,с.75].

Nunca me he sentido más confiado sobre el futuro de nuestros niños y, por supuesto, el futuro de este país [102,с.9].

Я ніколи не почувала себе настільки впевненою у майбутньому наших дітей та звісно майбутньому нашої країни [44,с.79].

Бажання перекладача більш повно передати оригінал, щоб відобразити всі його відмінні риси, не тільки протистоїть оригінальній, але й приймаючій культурі. Недооцінка гендерного фактора в перекладі може мати серйозні наслідки, навіть призвести до відторгнення тексту перекладу культурою даної мови і неприйняття його носіями. Наприклад:

¿Cómo se sentiría si fuera un crimen amar a la persona que amo? ¿Cómo se sentiría ser discriminado por algo sobre mí mismo que no puedo cambiar? [103, с.14].

Як би я почував себе, коли б любов до людини, яку я кохаю, була злочином? Як би я почував себе, якби мене дискримінували за щось таке в моїй особистості, чого я не можу змінити? [44,с.82].

У цьому випадку перекладач ігнорує той факт, що спікер є жінкою, а використовує чоловічий рід для створення уособленого образу людства, але, тим самим, спантеличує читачів.

На текст перекладу впливає перекладач, оскільки перекладач є представником певної статі з відповідним набором гендерних характеристик.

Гендерна ідентичність перекладача знаходиться в індивідуальному стилі - підборі граматичних форм, лексичних одиниць емоційного забарвлення мовлення тощо.

Таким чином, важливим критерієм адекватності перекладу є неупередженість гендерного дискурсу-перекладача, адже окрім власного «гендеру» перекладач пропускає через себе і гендер автора оригінального тексту, що призводить до синтезу гендерних ідентичностей.

Оскільки жоден переклад не може бути гендерно нейтральним, то «оригінальний гендер» або підпорядковується «гендеру перекладача», або, навпаки, заступає останній. Так, наприклад, при порівнянні промови Кармен Кальво Пойято та її перекладу, ми відразу розуміємо, що перекладач – чоловік:

A los líderes de los países donde las personas son encarceladas, golpeadas o ejecutadas por ser homosexuales, les pido que consideren esto: Liderazgo, por definición, significa estar frente a su gente cuando se lo pide. Significa defender la dignidad de todos sus ciudadanos y persuadir a su gente para que haga lo mismo. También significa garantizar que todos los ciudadanos sean tratados como iguales según sus leyes [102,с.7].

Лідерів тих країн, де людей ув'язнюють, б'ють або страчують за те, що вони геї, я прошу врахувати от що: лідер, за визначенням, повинен стати перед своїм народом, коли виникне така необхідність. Він повинен відстоювати гідність усіх своїх громадян і переконувати свій народ робити те саме. Він повинен бути впевненим у тому, що з усіма громадянами його країни поводяться як із рівними, відповідно до законодавства [44, с.87].

Ми бачимо, що нейтральні іменники та займенники у тексті перекладу були конкретизовані у особу чоловічої статі. Переклад промови Кармен Кальво Пойято на тему реклами продуктів харчування був зроблений жінкою і виявився емоційнішим, однак, необхідність пристосування тексту до культури вимагає більшої формальності.

Так, ми бачимо, що емотивна розмовна лексика в тексті оригіналу передана в тексті перекладу більш формальними відповідниками: *sincera angustia* - щирі співчуття, *Estamos ansiosos* - бажаємо, *tener en cuenta* - наголосити, *mover la aguja* - крок вперед, *la gente* - компанія; або випущена взагалі: *sigue en camino* [44,с.85].

Для досягнення еквівалентності та адекватності необхідно вміло застосувати різні перекладацькі стратегії, для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передавав всю інформацію, укладену в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу. На морфологічному рівні гендерна ознака виявляється через категорію роду.

Експліцитний прояв гендеру простежується тільки в тексті перекладу, в якому рід іменників пізнається за їх значеннями і закінченнями. На морфологічному рівні головна функція гендерно маркованих одиниць полягає не тільки в передачі гендерного компонента, а й головним чином у внесенні ясності в текст.

Найпоширенішою трансформацією на морфологічному рівні має бути конкретизація:

Sé que los pensamientos que he compartido hoy implican preguntas sobre las opiniones que todavía están evolucionando [101,с.15].

Я знаю, що думки, якими я поділилася з вами сьогодні, містять запитання, відповіді на які досі змінюються[12:8]; *Un padre soltero* – жодної матері, жодного батька [44,с.75].

Це пояснюється тим, що передача гендерної складової на цьому рівні пояснює контекст того, ким ми є - чоловіком чи жінкою. Переважання граматичних перетворень свідчить про те, що особливість гендерного аспекту на морфологічному рівні проявляється граматичною категорією роду, що забезпечує експліцитність тексту. Культура спілкування полягає в тому, коли мовці бачить зв'язок між метою спілкування, способами, якими вона досягається, і способами спілкування [60, с.7].

У теорії перекладу феномен гендеру все ще недооцінюється, що призводить до серйозних помилок у перекладі текстів різних жанрів, особливо офіційно-ділових промов.

Переклад тексту кожного жанру, включаючи виступи, характеризується як "біполярний", оскільки перекладач постійно знаходиться між двома полюсами мов і культур, перекладаючи текст у двоциклічний. Щоб певною мірою адаптувати культуру тексту перекладу, перекладач не повинен забувати про переклад культури мови оригіналу.

Тому рішення щодо перекладу часто є компромісними. Промови як жінок, так і чоловіків мають свої особливості, відмінності та схожі характеристики, тому що мовлення не тільки виражає культурні погляди на гендер, але й формує гендерну ідентичність людини.

3.3. Ознаки гендеру в україно-іспанському перекладі політичного дискурсу

Гендерна «маркованість» властива як іспаномовному, так і українському політичному дискурсу.

Аналізуючи переклад політичних текстів, можна сказати, що перекладач не завжди робить все, що в його силах, щоб повністю зберегти гендерний прагматизм і емоційність вихідного тексту. Наприклад:

Дорогий мій український народо! Високоповажні гості! Шановна громадо!... ..Я став Президентом волею українського народу. Ми з вами – його сини і дочки.Але, дорогі друзі, дорогі українці, наш спільний вибір – кольори українського прапору, він об'єднує нас усіх, хто живе на сході, на заході, на півночі і на півдні. ... [92,с.1].

¡Mi querido pueblo ucraniano! ¡Honorables invitados! Me convertí en el Presidente de Ucrania por voluntad de los ucranianos. Todavía es nuestra elección común: los colores de la Bandera Nacional de Ucrania. Nos unen. ... [44,с.90].

Як бачимо, у тексті перекладу відсутні слова „Шановна громадо!, „Ми з вами – його сини і дочки”, „...дорогі друзі, дорогі українці...”.

Очевидно, що перекладач не міг знайти еквівалент для поняття «громада», що є дуже актуальним для української ментальності, і вирішив, що зміст повідомлення не постраждає, якщо концепція не буде перекладена. Слід зазначити, що з цими словами Президент Ющенко намагався об'єднати аудиторію в єдину націю, єдину націю як свідка і повноправного члена церемонії легітимації нового президента. Оцінка позначається з позиції "наша не наша", тобто коли явище, об'єкт або подія характеризується за принципом приналежності до системи цінностей певної соціальної групи [60, с.7], є одним з „улюблених” прийомів політичних лідерів всіх країн, і тому ідея належності до „своїх” є близькою як для адресата вихідного тексту, так і для адресата тексту перекладу. Утім, в тексті перекладу опущене уточнення „...нас усіх, хто живе на сході, на заході, на півночі і на півдні”.

Під час президентських виборів кандидати занадто часто маніпулювали закликами поділити Україну на західну та східну частини і передати своє розуміння терміну "схід" і "захід". Ці поняття стали дуже важливими для українського виборця. Саме Віктор Ющенко звертається до цього роз'яснення і намагається передати ідею об'єднання України під його керівництвом. У своїх промовах політики звертаються до цінностей або концепцій, якими вони можуть маніпулювати масовою свідомістю, щоб мати очікуваний вплив на громадськість. Однак вони, як правило, є етно-специфічними і не дуже зрозумілими або зовсім не зрозумілими для одержувача іноземної мови. Тому у тексті перекладу можна часто знайти роз'яснення, які не містяться у мові оригіналу, але які роблять інтерпретацію перекладу доречною. Наприклад:

У цей день згадаймо героїв, що полягли за Перемогу, мучеників Освенцимів і ГУЛАГів, жертв Голодоморів, депортацій і Голокосту [92,с.2].

En este día, conmemoremos a los héroes que murieron por la Victoria, mártires de los campos nazis y soviéticos, víctimas de Holodomor (hambruna por genocidio de 1932-33), deportación y Holocausto [44,c.91].

Якщо термін «Голодомор» належить до сфери впливу українського читача або слухача і викликає певні емоції і почуття, то ця словоформа для іноземного адресата без специфікації не має сенсу. Певні труднощі випливають з політичних концепцій, особливо коли ми розглядаємо залежність деяких понять від відповідних ідеологічних концепцій [53, с.118].

Широке застосування гендерно-специфічної політичної мови для імен і назв включає значні фонові знання перекладача, що дозволяє йому співвідносити ім'я з названим об'єктом. Отже, український одержувач усвідомлює, що Освенцим є фашистським концтабором, а ГУЛАГ - радянський табір для "ворогів народу". Як видно з наведеного вище прикладу, перекладач замінює слово "*Campo Nazi*" Аушвіцем і аббревіатуру ГУЛАГ, яка не обов'язково пов'язана з читачем іноземної мови (слухачем), словом *Campo Soviético*, яке вже містить певне семантичне навантаження.

Підготовленість промови політика проявляється у навмисному використанні експресивних лексичних одиниць і синтаксичних структур для посилення емоційного сприйняття мовлення, для завоювання симпатії адресата, для того, щоб він відчував бажаний емоційний стан адресата. Публічні виступи Віктора Ющенка є гарним прикладом цього, а отже, і труднощів у перекладі. Наприклад:

Ми обрали незалежність, бо ми є нащадками поколінь, які віками мріяли про українську державу, здобували волю потом і кров'ю [92,c.2].

Hemos optado por la independencia, ya que somos los descendientes de las generaciones que soñamos con el estado ucraniano durante siglos y luchamos con valentía por su libertad [44,c.92].

Як видно з наведених прикладів, вибір способів перекладу, який не зовсім правильний, що призвело до втрати високої емоційності і певної

патетичної природи вихідного тексту, а маскулінні маркери в промовах Віктора Ющенка повністю збереглися.

Виступи українських жінок- політиків часто виразніші, емоційніші, хоча, і не завжди послідовні. Надзвичайно винахідливими, живими і енергійними є виступи колишнього прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко. Її виступи відображають її характер, складний і багатогранний, і зберегти це у іспанських перекладах видається надто складним завданням.

Наприклад: *Рік тому українці наважилися вибратися на незнайомі простори „по інший бік пагорба” і знайшли там демократію та обіцянки більш відкритої, чеснішої економіки. Але демократія безладна; тепер, коли Президент Ющенко відклав на потім виконання деяких обіцянок, розданих нашою Помаранчевою революцією, а від інших – відрікся взагалі, виникла вірогідність, що 26 березня, визначаючи своїм вибором склад нового парламенту, розчаровані українці вирішать повернутись до корумпованого автократичного правління [90,с.1].*

Hace un año, los ucranianos se atrevieron a arriesgar el territorio desconocido sobre la colina, y encontraron la democracia y la promesa de una economía más abierta y honesta. Pero la democracia es desordenada; Con algunas de las promesas de nuestra Revolución Naranja aplazadas o rechazadas por el presidente Viktor Yushchenko, existe la posibilidad de que el 26 de marzo, cuando los ucranianos voten por un nuevo parlamento, puedan, en su decepción, optar por regresar al reino del gobierno corrupto y autocrático [44,с.95].

Замість *Presidente Viktor Yushchenko* вжито Президент Ющенко, що не вказує на надмір поваги до людини, про яку йдеться. У фразі ... *відклав на потім виконання деяких обіцянок*, обставина часу „на потім”, яка відсутня у тексті оригіналу, лише підкреслює іронічність висловлювання.

Rechazado перекладається не як нейтральне „відмовився”, а як „відрікся взагалі”, що надає повідомленню трохи іншого звучання в плані експресивності та емоційності та набагато глибше проникає у свідомість адресата.

Політичні тексти містять досить багато національно-специфічних реалій. Переклад слів, які є їх назвами, завжди викликають великі труднощі. При цьому варто підкреслити, що мова повинна йти саме про переклад назв реалій, а не про переклад самих реалій, тому що реалії – поняття позалінгвальне і не може бути перекладеним, як не може бути перекладеною жодна існуюча в природі річ [6, с.68].

Особливі труднощі спричинені реаліями, що знаходяться в сфері політики, і позначають поняття, притаманні певній політичній системі, які не мають еквіваленту в інших політичних системах. Існує декілька способів перекладу таких реалій, включаючи транслітерацію або транскрипцію (повністю або частково), безпосереднє використання конкретного слова, що позначає реальність, або його корінь при написанні буквами своєї мови або в поєднанні з суфіксами своєї мови. Наприклад:

У партії Януковича, як у жодній іншій, існує потужне ядро неоправних апаратників [90,с.2].

La fiesta de Yanukovich contiene el núcleo más grande de aparatchiks no reconstruidos de cualquier fiesta [44,с.97].

Використання нового терміну для іспанської мови *apparatchiks* у поєднанні з іспанським закінченням множини дозволяє зберегти оригінальну інтенцію автора і передати точне значення слова, яке закрив автор. Хоча загальноприйнятий і загальний спосіб перекладу національних конкретних реалій або метафоричних та ідіоматичних суб'єктів авторського гендерного маркування полягає в тому, що вони добре розуміються одержувачем оригінального тексту і можуть бути складними або взагалі незрозумілими для адресата тексту перекладу. Тоді й використовуються слова, які є близькими за значенням і функцією, наприклад:

Ми вийшли на бій з укоріненою корупцією, призвали до відповіді українських магнатів-грабіжників і сприяли становленню життєво важливого громадянського суспільства [90,с.3].

Comenzamos la batalla contra la corrupción arraigada, imponemos el imperio de la ley a los ladrones ladrones de Ucrania y alentamos el nacimiento de una sociedad vital [44,с.96].

Необхідною умовою для адекватного розшифрування та належного керівництва внутрішніх інструкцій одержувача є конкретність та візуальна мова ключових слів у повідомленні [6,с.68]. Це має бути актуальним перш за все для гендерної ідентифікації політичного дискурсу.

Проте аналіз політичних текстів свідчить про те, що політики розмовляють вкрай невизначено і використовують для цього цілий арсенал засобів. Використання елементів номіналізації, слів з узагальненим референс-індексом, що розширює твердження, що охоплює всі можливості (або відкидає всі можливості) [60,с.39], робить повідомлення нечітким і своєрідним.

У політичній промові широко використовуються проекти з відсутністю активного суб'єкта, пасивні структури, які допомагають уникнути відповідальності за те, що сказано або зроблено, коли виникає така потреба. Ця тенденція є універсальною для гендерно-маркованого політичного дискурсу будь-якою мовою, тому при перекладі, як правило, зберігається без істотних змін, наприклад у промовах Юлії Тимошенко:

Я дала тверду обіцянку, що ніколи, ні за яких умов, не створю урядову коаліцію з Віктором Януковичем [90,с.4].

He prometido que, bajo ninguna circunstancia, formaré un gobierno de coalición con Viktor Yanukovich [ВП].

Кримінальний і Цивільний кодекси отримують повну силу; наші суди отримують можливість встати на ноги й відчутти свою свободу [90,с.2].

Se aplicarán los códigos penales y civiles; A nuestros tribunales se les permitirá encontrar sus pies y su libertad [ВП].

Оскільки мета перекладу гендерно- маркованого політичного дискурсу – викликати в іншомовного адресата реакцію, подібну до реакції адресатів вихідного тексту, то завдання перекладача ускладнюється ще й тим, що

політичний дискурс апелює до ієрархії цінностей, актуальної лише в межах певної культури, для якої політичний дискурс власне створений. Перекладач повинен, перш за все, правильно інтерпретувати вихідний текст, а тоді починати пошук засобів мови перекладу, здатних передати функцію вихідного повідомлення, його прагматику та емоційність. Адекватний переклад не може бути дослівним, адже дуже часто концепти чи реалії, які відсутні в мові перекладу, але наявні в оригіналі, вимагають додаткових пояснень чи тлумачень, інакше зміст перекладу залишиться незрозумілим для адресата і не матиме на нього такого ж впливу, як вихідний текст – на свого адресата, чим порушить адекватність перекладу. Національно-специфічні реалії, особливості мовлення окремих політиків, авторські метафори та ідіоми, які підкреслюють національний колорит політичного дискурсу, завжди викликали значні труднощі для перекладу.

Висновки до розділу 3

У розділі визначено, що для перекладу гендерних маркерів застосовується весь арсенал перекладацьких моделей, серед яких особливо релевантними є комунікативні та мовні (лінгвістичні). Функціонально-прагматичну адекватність при перекладі політичних промов забезпечує комплекс комунікативних моделей перекладу, що ґрунтується на теорії динамічної еквівалентності. Він передбачає врахування взаємодії семантичних та прагматичних компонентів повідомлення, тобто усіх характеристик мовної ситуації, у тому числі й установки на адресата:

1) Семантична модель процесу перекладу будується з урахуванням компонентного аналізу змістовних одиниць мови і наявності регулярних міжмовних відповідностей. В процесі перекладу в тексті оригіналу виділяються всі змістовні одиниці і їх компоненти. Всі інші опускаються, причому зміст тексту не повинен бути перекручений.

2) Інформаційна модель базується на тому, що будь-який текст є носієм самої різної інформації, яка в свідомості перекладача повинна бути сприйнята і зрозуміла та осмислена в ідеалі у всьому обсязі.

3) Ситуативна модель будується на визнанні того факту, що будь-який текст відображає певну предметну ситуацію, виходячи з цього переклад розуміється як процес заміни слів однієї мови знаками іншої мови.

4) Трансформаційна модель будується на перетворенні тексту, тому переклад розуміється як процес заміни одного речення декількома, щоб зберегти зміст оригінального тексту у перекладі. Можливість такої модифікації допустима за умови, якщо не буде спотворений зміст вихідного тексту і не будуть порушені норми мови перекладу.

ВИСНОВКИ

У роботі визначено, що гендер є досить складним поняттям, оскільки розкриває багатоаспектний зміст явища. У науковій літературі воно вживається в кількох значеннях:

- гендер як соціо-рольова й культурна інтерпретація рис особистості та моделей поведінки чоловіка і жінки, на відміну від біологічної;

- гендер як набуття соціальності індивідами, що народилися в біологічних категоріях жіночої або чоловічої статей;

- гендер як політика рівних прав і можливостей чоловіків та жінок, а також діяльність зі створення механізмів щодо її реалізації.

Гендерні дослідження посіли вагоме місце у мовознавстві, отримали статус самостійного лінгвістичного напрямку і потребують не лише розробки теоретичних концепцій, але й акумулювання і обробки великої кількості фактичного матеріалу. Гендерні стереотипи мають свій прояв на всіх рівнях мови, але при їхньому дослідженні мовознавці частіше за все звертаються до фразеологічного фонду мови. Це відбувається тому, що фразеологічні одиниці є джерелом збереження інформації і формування стереотипів взагалі і гендерних стереотипів зокрема.

З'ясовано, що гендерні маркери конкретизують ступінь впливу гендерного фактору на мовленнєву поведінку учасників політичного дискурсу і поглиблюють уявлення про домінуючу роль прагматичних установок комунікативної ситуації політика, що може призводити до стирання гендерних відмінностей.

Дослідження чоловічих і жіночих особливостей мовленнєвої діяльності в гендерній мовній картині світу дозволяє твердити, що між чоловічим і жіночим, як письмовим, так і усним мовленням, існують певні відмінності, які дозволяють говорити про існування цілої системи факторів, що впливають на ці відмінності і зумовлюють їх.

Визначено, що іспаномовний та україномовний політичний дискурс на сучасному етапі експлуатує і послідовно закріплює за чоловіками лінгвістичні характеристики домінування, лідерства, активності, публічності, раціональності та сили волі, а за жінкою закріплює образ нерішучості, пасивності, залежності, відсутності логічного мислення та прагнення до досягнень.

Вибудовуються певні опозиції, які чітко простежується в мовній поведінці чоловіків та жінок в політичних промовах:

- чоловіча активність - жіноча пасивність;
- чоловічий раціоналізм - жіноча інтуїція;
- чоловіча дієвість - жіноча експресивність.

Різноманітні зображальні засоби, метафори, алюзії та цитування, іронія, повтори, паралелізм також слугують емотивній диференціації жіночої мовної поведінки в політичному домені.

Отже, гендерне маркування лексичних одиниць в сучасному політичному іспаномовному та україномовному дискурсі відбувається завдяки диференціації соціальних стереотипів жінки-політика і чоловіка-політика, особливостей вербальної поведінки та комунікативних стратегій, а також екстралінгвістичними чинниками, які обумовлюють мовну ситуацію, мету комунікації і її спрямованість на адресата (аудиторію).

Сучасний політичний іспаномовний та український дискурси насичені гендерними образами і стереотипами, які, в свою чергу, транслуються із суспільної свідомості та накладаються на індивідуальні психологічні особливості комунікантів.

Визначено, що для перекладу гендерних маркерів застосовується весь арсенал перекладацьких моделей, серед яких особливо релевантними є комунікативні та мовні (лінгвістичні).

Функціонально-прагматичну адекватність при перекладі політичних промов забезпечує комплекс комунікативних моделей перекладу, що ґрунтується на теорії динамічної еквівалентності. Він передбачає врахування

взаємодії семантичних та прагматичних компонентів повідомлення, тобто усіх характеристик мовної ситуації, у тому числі й установки на адресата.

Семантична модель процесу перекладу будується з урахуванням компонентного аналізу змістовних одиниць мови і наявності регулярних міжмовних відповідностей. В процесі перекладу в тексті оригіналу виділяються всі змістовні одиниці і їх компоненти. Всі інші опускаються, причому зміст тексту не повинен бути перекручений.

Інформаційна модель базується на тому, що будь-який текст є носієм самої різної інформації, яка в свідомості перекладача повинна бути сприйнята і зрозуміла та осмислена в ідеалі у всьому обсязі.

Ситуативна модель будується на визнанні того факту, що будь-який текст відображає певну предметну ситуацію, виходячи з цього переклад розуміється як процес заміни слів однієї мови знаками іншої мови.

Трансформаційна модель будується на перетворенні тексту, тому переклад розуміється як процес заміни одного речення декількома, щоб зберегти зміст оригінального тексту у перекладі. Можливість такої модифікації допустима за умови, якщо не буде спотворений зміст вихідного тексту і не будуть порушені норми мови перекладу.

RESUMEN

El estudio identifica que el género es un concepto complejo porque revela un significado multidimensional del fenómeno. En la literatura científica, se usa de varias maneras:

- el género como interpretación socio-cultural y cultural de los rasgos y comportamientos de personalidad de hombres y mujeres, en lugar de biológicos;
- el género como la adquisición de la socialidad por individuos nacidos en las categorías biológicas del sexo femenino o masculino;
- género como política de igualdad de derechos y oportunidades para hombres y mujeres, así como actividades para crear mecanismos para su implementación.

Los estudios de género han ocupado un lugar destacado en la lingüística, han adquirido el estatus de dirección lingüística independiente y requieren no solo el desarrollo de conceptos teóricos sino también la acumulación y el procesamiento de una gran cantidad de material factual. Los estereotipos de género tienen su manifestación en todos los niveles del lenguaje, pero en su estudio los lingüistas a menudo se refieren a los fundamentos fraseológicos del lenguaje. Esto se debe a que las unidades fraseológicas son una fuente de retención de información y la formación de estereotipos en general y estereotipos de género en particular.

Se ha descubierto que los marcadores de género especifican el grado de influencia del factor de género en el comportamiento del habla de los participantes en el discurso político y profundizan la comprensión del papel dominante de las actitudes pragmáticas de la situación comunicativa del político, lo que puede borrar las diferencias de género.

El estudio de las características masculinas y femeninas de la actividad del habla en la imagen lingüística de género del mundo sugiere que existen algunas diferencias entre masculino y femenino, tanto escritas como orales, que nos permiten hablar sobre la existencia de un sistema completo de factores que influyen en estas diferencias y las causan.

Se determina que el discurso político hispano y ucraniano en la etapa actual explota y establece de manera consistente las características lingüísticas de

dominación, liderazgo, actividad, publicidad, racionalidad y fuerza de voluntad, y para la mujer fija la imagen de indecisión, pasividad, dependencia, dependencia.

Hay algunas oposiciones que son claramente evidentes en el comportamiento lingüístico de hombres y mujeres en los discursos políticos:

- actividad masculina - pasividad femenina;
- racionalismo masculino - intuición femenina;
- eficacia masculina - expresividad femenina.

Una variedad de imágenes, metáforas, alusiones y citas, ironía, repetición, concurrencia también sirven a la diferenciación emocional del comportamiento lingüístico de las mujeres en el dominio político.

Por lo tanto, el marcado de género de las unidades léxicas en el discurso político hispano y ucraniano en la política contemporánea se debe a la diferenciación de los estereotipos sociales del político femenino y político masculino, las características del comportamiento verbal y las estrategias comunicativas, así como los factores extralingüísticos que comunican sus factores comunicativos y comunicativos. (audiencia)

Los discursos políticos hispanos y ucranianos contemporáneos están saturados de imágenes y estereotipos de género, que, a su vez, se transmiten desde la conciencia pública e imponen las características psicológicas individuales de los comunicantes.

Se determina que la traducción de marcadores de género utiliza todo el arsenal de modelos de traducción, entre los cuales la comunicación y la lingüística (lingüística) son particularmente relevantes.

La adecuación funcional-pragmática en la traducción de discursos políticos es proporcionada por un conjunto de modelos de traducción comunicativa basados en la teoría de equivalencia dinámica. Implica tener en cuenta la interacción de los componentes semánticos y pragmáticos del mensaje, es decir, todas las características de la situación lingüística, incluida la instalación en el destinatario.

El modelo semántico del proceso de traducción se construye teniendo en cuenta el análisis de componentes de las unidades de contenido del lenguaje y la presencia

de correspondencias interlingüales regulares. En el curso de la traducción, todas las unidades de contenido y sus componentes se resaltan en el texto original. Todos los demás se omiten, y el contenido del texto no debe distorsionarse.

El modelo de información se basa en el hecho de que cualquier texto es portador de una variedad de información que en la mente del traductor debe ser percibida y entendida e idealmente entendida en su totalidad.

El modelo situacional se basa en el reconocimiento de que el hecho de que cualquier texto refleje una situación particular del sujeto, sobre la base de esta traducción, se entiende como el proceso de reemplazar las palabras de un idioma con signos de otro idioma.

El modelo transformacional se basa en la traducción de texto, por lo que la traducción se entiende como el proceso de reemplazar una oración por varias, para preservar el contenido del texto original en la traducción. La posibilidad de dicha modificación es aceptable, siempre que el contenido del texto fuente no esté distorsionado y no se violen las reglas del idioma de traducción.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Алесіна Н.М., Виноградов В.С. Теорія і практика перекладу. Іспанська мова. Київ: Гімназія, 1999. 230 с.
2. Бахтін М.М. Проблема мовних жанрів. Естетика словесної творчості. Москва: Мистецтво, 1986. 457 с.
3. Беліков В.І., Крисін Л.П. Соціолінгвістика: підручник для вузів. Москва: Наука, 2001. 439 с.
4. Бессонова О. Л. Порівняльна характеристика гендерних концепцій у структурі карти світової вартості англійською та українською мовами. Вісник Сумського державного університету. № 4. Суми, 2002. С.74-81.
5. Блох М. Я., Дискурс і системна лінгвістика. Мовна культура мовленнєвого спілкування. 2013. №1. 5-10.
6. Бутова І. С. Творчість та оціночна насиченість політичного дискурсу 21-го століття (на матеріалі англійської та української мов). Мандрівник: Аллукр. Журнал "Тернопіль", 2010. Вір. 5 (89). 66-69.
7. Варікаш М. Гендерний дискурс: семіотичні аспекти. Слово і час. Київ, 2008. № 7. С. 83-89.
8. Верба Г.Г., Гетьман З.О. Переклад з іспанської на українську мову. Вінниця: нова книга, 2007. 342 с.
9. Водак Р. Спеціальна мова і термінологія: про характер тексту «партійна програма». Мова дискурсу. Політика. Волгоград, 2010. 374 с.
10. Волинчик О.С. Гендерна психологія мовних технологій у російських журналістських текстах засобів масової інформації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: спец. 10.02.02 «Російська мова». Київ, 2007. 13 с.
11. Гетьман З.О., Орлова І.С. Інтерпретація та переклад спеціальних іспанських текстів. Київ: Слово, 2008. 296 с.

12. Горошко О. І. Характеристика поведінки чоловіків і жінок (психолінгвістичний аналіз): автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. І. Горошко. Москва: МГУ, 1996. 21 с.
13. Горошко О. І. Гендерні питання в лінгвістиці. Гендерний фактор мови та спілкування. Москва: Московський медичний університет, 1999. С. 44-60.
14. Гоца Н. М. Гендер у перекладі: історичний розвиток, основні аспекти та особливості дослідження. Вісник Житомирського державного університету. Житомир, 2009. №45. С. 168-171.
15. Гриценко Е.С. Образная составляющая в гендерной категоризации. Вестник Нижегородского университета им. Н.А. Лобачевского. Сер. Филология. Н. Новгород: Изд-во ННГУ им. Н.И. Лобачевского, 2005. Вып. 1(6). С. 143 – 150.
16. Дейк Т.А., ван. Язык, познание, коммуникация: Пер. с англ. Москва: Прогресс, 1989. 312 с.
17. Дубровская Т. В. Речевые жанры «осуждение» и «обвинение» в русской и английской лингвокультурах. Пенза: Изд-во ПГУ, 2014. 371 с.
18. Эпштейн О. В. Семантико-прагматические и коммуникативно-функциональные категории политического дискурса. Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов: Грамота, 2008. № 2. С. 150-156.
19. Иовенко В.А. Практический курс перевода. Испанский язык. Международные отношения. Москва: РВалент, 2006. 339 с.
20. Засекін С.В. Психолінгвістичні аспекти перекладу: керівництво. Луцьк: ВІЕМ, 2006. 144 с.
21. Земська Е.А. Урбаністична усна мова і проблеми їх вивчення. Варіанти міської мови. М.: Наука, 1988. 290 с.

- 22.Зикова С.А. Особливість реалізації терміна "маскуліність" в мовному образі світу (на матеріалі російської та іспанської мов): дисс. ... Кандидат філол наук Тюмень, 2009. 220 с.
- 23.Калищук Д. М. Лінгвістичні та культурні особливості перекладу політичних дискурсів.URL: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/4321/3/polit_pereklad.pdf
- 24.Карпуніна Е.А. Специфіка політичного дискурсу. Філологічні науки. Питання про теорію і практику. Тамбов: Диплом, 2011. № 4. С. 91-93.
- 25.Картушина Е.А. Гендерні аспекти фразеології в масовій комунікації.: author.dis ... Кандидат філол. наук Іжевськ, 2003. 23 с.
- 26.Кирилина А. Лингвистические гендерные исследования. Москва: Отечественные записки. 2005. № 2. С. 89–101.
- 27.Коваль Н.М. Відображення розвитку лінгвістичного світогляду в лексичі іспаномовного суспільно-політичного дискурсу: мовні та концептуальні образи світу. Київ: ХНУ ім. Тараса Шевченка. Інститут філології. 2002. №7. 224-230.
- 28.Коваль Н.М. Роль негативних речень у іспаномовному суспільно-політичному дискурсі. Проблеми семантики слів, речень і текстів. Київ: КНЛУ. 2002. 8. С. 141-146.
- 29.Коваль Н.М. Питання дискурсу: ізоляція соціально-політичного дискурсу як свого роду комунікації. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. Київ: КНУ ім. 2002. 1. С. 78-82.
- 30.Коваль Н.М. Процеси неологізації та архівування в словнику іспаномовного суспільно-політичного дискурсу. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія "Філологія, педагогіка, психологія". Київ: КНЛУ. 2002. 6. С. 188-192.
- 31.Колосова О.Н. Когнитивные основания языковых категорий (На материале современного английского языка). дисс. доктора філол. наук. Москва, 1996. 325с.

- 32.Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике. Дискурс, речь, речевая деятельность. Москва, 2000. С. 7–25.
- 33.Кузенко Г. М. Співвідношення гендерних стереотипів та їх відображення в перекладі. Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Херсон: Видавництво ХДУ, 2017, С. 160-163.
- 34.Крилова О. А. Мовна стилістика. Кн. 1. Москва: Вища школа, 2006. 285 с.
- 35.Лакофф Р. Язык и место женщины. Введение в гендерные исследования. под ред. С. В. Жеребкина. Харьков: ХЦГИ, 2001 ; Санкт –Петербург: Алетея, 2001. Ч. II : Хрестоматия. С. 784–798.
- 36.Ларионова М. В. Испанский газетно-публицистический дискурс: искусство информации или мастерство манипуляции?: монография. Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России, каф. испанского языка. — Москва : МГИМО–Университет, 2015. 327 с.
- 37.Маслова Ю. П. Мовне відтворення гендеру. Наукові нотатки серії «Філологія». Острого: Острозька академія, 2009. С. 224-233.
- 38.Матюшенко Н.Л. Испанський навчальний посібник для усного та письмового перекладу. Москва: Видавництво МГІМО, 2005. 269с.
- 39.Мацько Л. І. Лінгвістична риторика. Наука і сучасність: Зб. наук. праць Ч.4. К.: Логос, 1999. С. 3-16.
- 40.Мельник Ю.П. Об’єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці . Вісник Житомирського державного університету. 2009. №45. С. 110–114.
- 41.Миронова Н.В. Формування гендерної лінгвістики. Науковий Вісник Волинського університету ім.. Лесі Українки. Луцьк, 2009. С. 44-46.
- 42.Ніцевич А.А.Практика перекладу з іспанської на російську та українську мови: Навчальний посібник. Одеса.: Фенікс, 2006. 314 с.
- 43.Паршин П.Б. Лингвистические методы в концептуальной реконструкции. Системные исследования. Москва, 2009. 230 с.

44. Передерий Е.Б. Язык испанской прессы. Москва: Наука, 2017. 263 с.
45. Поворознюк Р.В. Мовні труднощі при перекладі українських та американських протокольних промов. Мовні і концептуальні картини світу: Збірник наукових праць. Київ: Логос, 2000. С.282–288.
46. Поворознюк Р.В. Особливості перекладу маркерів дипломатичного дискурсу (на матеріалі протокольних промов). Проблеми семантики слова, речення та тексту: Збірник наукових праць. Київ: Видавничий центр КДЛУ, 2002. Вип.8. С.267–271.
47. Поворознюк Р.В. Переклад звертань у протокольних промовах// Мовні і концептуальні картини світу: Збірник наукових праць. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2003. С.200–203.
48. Поворознюк Р.В. Етнокультурні характеристики дипломатичного дискурсу. Мова і культура. Наукове видання. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2002. Вип.5. Т.1. Част.2. С.142–147.
49. Потапов В.В. Попытки пересмотра гендерного признака в английском языке. Гендер как интрига познания: Сборник статей. Москва: Рудомино, 2000. С.63–65.
50. Пушкарева Н.Л. Гендерные исследования и исторические науки. Гендерные исследования, Харьков, ХУГИ: 2010, №3. С.166–186.
51. Романова Г. С., Иовенко В. А., Ларионова М. В. Испанский язык для журналистов. Уровень – бакалавриат. Москва: МГИМО Университет, 2009. 339 с.
52. Семенюк А.А. Гендерні та вікові особливості кооперативної мовленнєвої поведінки в сімейному дискурсі (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Донецький національний ун-т. Донецьк, 2007. 22с.
53. Сизова О.Ф. Особливості відтворення в перекладі гендерної ідентичності суб'єкта жіночого поетичного дискурсу (на матеріалі англійських перекладів з української): Дис. ... канд. філол. наук:

- 10.02.16 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2007. 242 с.
- 54.Силинский С.В. Речевая вариативность слова. Санкт –Петербург.: Изд-во СПбУ, 2008. 127 с.
- 55.Слінчук В.В. Мовностилістичні засоби творення гендерних образів молоді (за матеріалами друкованих мас-медіа): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут журналістики. Київ, 2006. 20с.
- 56.Смышляев А.В., Сорокин А.Л. Курс устного перевода. Испанский язык. Москва: Московский университет, 2009.-298 с.
- 57.Ставицька Л.О. Гендерна лінгвістика: Українська перспектива. Українська мова, Київ, 2004. №3. С.58–66.
- 58.Стрелкова, О.А. Особенности современного женского политического дискурса: На примере речевых портретов женщин-политиков : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Курск, 2006. 183 с.
- 59.Ткаченко Т.І. Фемінний дискурс другої половини ХХ - початку ХХІ століття: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01.Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2007. 18с.
- 60.Ткачик О.В. Гендерні стереотипи в англomовному фольклорі: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2008. 19с.
- 61.Туленкова І. М. Іспанська ділова мова: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: МАУП, 2004, 112 с.
- 62.У суспільстві домінують дві моделі жіночності. URL:http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?u_suspilstvi_dominuyut_dvi_modeli_zhinochnosti__oksana_kis&objectId=1083817
- 63.Туровер Г.Я., Триста И.А., Долгопольский А.Б. Пособие по устному переводу с испанского языка для институтов и факультетов иностранных языков. Москв: Высшая школа, 2007. 236 с.

- 64.Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. Санкт- Петербург: Наука, 2001. 238 с.
- 65.Халеева И.И. Гендер в теории и практике обучения межъязыковой коммуникации. Гендер: язык, культура, коммуникация: доклады I междунар. конф. Москва, 2001. С. 7–11.
- 66.Черненко С. А. Мова іспанської преси. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_gn/2010_1-2/files/GN110_11.pdf
- 67.Чернявская В. Е. Интерпретация научного текста. Москва: КомКнига, 2005. 348 с.
- 68.Шейгал Е. И. Инаугурационное обращение как жанр политического дискурса . Жанры речи. Саратов : [б. и.], 2012. № 3. С. 205–214.
- 69.Шмелева Т. В. Речевой жанр: возможности описания и использования в преподавании языка. Russistik / Русистика. Научный журнал актуальных проблем преподавания русского языка. Берлин, 2010. № 2. С. 20–32.
- 70.Beaugrande R. de, Dressler W. Introduction to Text Linguistics. London: Longman, 1981.297 p.
- 71.Levinson S. Activity types and language. Linguistics 17, 1979. P. 356–399.
- 72.The White House: Barack Obama. [Electronic Resource] Mode of access: URL: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/01/21/inaugural-addresspresident-barack-obama>
- 73.Clinton H. Women’s rights are human rights. URL: [Http://www.famousquotes.me.uk/speeches/Hillary-Clinton/](http://www.famousquotes.me.uk/speeches/Hillary-Clinton/)
- 74.McCain J. Speech at the Republican National Convention. URL: [Http://elections.nytimes.com/2008/president/conventions/videos/20080904_MCCAIN_SPEECH.html](http://elections.nytimes.com/2008/president/conventions/videos/20080904_MCCAIN_SPEECH.html)
- 75.Obama B. Inaugural address. URL: [Http://www.nytimes.com/2009/01/20/us/politics/20text-obama.html](http://www.nytimes.com/2009/01/20/us/politics/20text-obama.html)

76. Palin S. Speech to the Republican Convention. URL: [Http://www.huffingtonpost.com/2008/09/03/sarah-palin-rnc-conventio_n_123703.html](http://www.huffingtonpost.com/2008/09/03/sarah-palin-rnc-conventio_n_123703.html)
77. Geis M.L. The Language of politics. NY. etc.: Springer Verl., 1987. 189 p.
78. Pocock J.G.A. Politics, language and time: Essays on political thought and History. NY.: Atheneum, 1971. 291 p.
79. Seidel G. Political discourse analysis // Handbook of discourse analysis. - L. etc., 1985. Vol. 4. P. 43–60.
80. Hernández R. Apuntes de Teoría de la Comunicación. México D. F.: UNAM., 1995. 385 p.
81. Irigaray L. Yo, tú, nosotras. Madrid : Cátedra, 2012. 342 p.
82. Blanca Aguirre, Consuelo Hernander. Cursode espanol comercial. Madrid, 1987. 275 p.
83. J. Ibarra. Just Enough Business Spanish. How to Get by and be easily understood. Passport Books, Lexus, 1993. 286 p.
84. Oscar Perlin: Учебник испанского языка. Минск: Современное слово, 1997. 208 p.
85. Talking Business Spanish (G) N V Q edition. J. Kattán-Ibarra and T. Connell, 1995. 320 p.

СЛОВНИКИ, ДОВІДНИКИ

86. Арутюнова Н.Д. Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Совет. энцикл., 1990. С. 136-137.
87. Гонсалес-Фернандес А. Самоучитель испанского языка: Учеб. пособие. Москва: Высш. шк., 1991. 284 с.
88. Політологічний енциклопедичний словник. Упорядник: В. П. Горбатенко. Київ. Генеза, 2004. 497с
89. Русско-испанский внешнеторговый словарь. Москва: Рус. яз., 1990. 453 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- 90.Вирішальний вибір України. Стаття Юлії Тимошенко у Daily Times. – 24 березня 2006. Daily Times, Пакістан. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ytHKVn0V4JA>
- 91.Виступ Президента України Леоніда Кучми на сесії Верховної Ради з нагоди подання до Верховної Ради щорічної доповіді про внутрішню і зовнішню політику України “Економічний і соціальний розвиток України в 1995 р.” 2 квітня 1996 р. URL: <https://uk.wikisource.org/wiki/>
- 92.Звернення Президента України Віктора Ющенка до українського народу. – 23 січня 2005//Прес-служба Президента України Віктора Ющенка) URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2005/01/23/3006391/>.
- 93.Новий прем’єр Іспанії оголосив про новий курс щодо Каталонії
Читайте більше. URL: https://zik.ua/news/2018/06/24/novyuy_premier_ispaniya_ogolosyv_pro_novyuy_kurs_shchodo_katalonii_1352845
- 94.ТСН вражає: Промова президента України Петра Порошенка на інавгурації (повний текст) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://tsn.ua/politika/promova-prezidenta-ukrayini-petra-poroshenka-nainavnuraciyi-povniy-tekst-353552>
- 95.Шустер «Live» Арсеній Яценюк URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KgObFwWUsoE>.
- 96.García Márquez G. Yo no vengo a decir un discurso. Barcelona: Mondadori, 2010. P. 105–118
- 97.Núñez Ladevéze L. Lenguaje del político, lenguaje del informador // Estudios sobre el mensaje periodístico. Madrid: UCM, 1017, Vol. 5, p. 111–127.
- 98.Газета «День» (від 20.12.2018). URL: <https://day.kyiv.ua/ru/archivenewspaper>
- 99.Газета ABC (від 12.08.2018). URL: https://inosmi.ru/abc_es/

100. Газета El Mundo від 12.08.2018). URL:
<https://www.mundodeportivo.com/futbol/fc-barcelona/20181115/452892867825/messi-pele-goles-munoz.html>
101. Газета l País (від 05.07.2017). URL: <https://elpais.com/>
102. Газета La Vanguardia (від 09.10.2017). URL:
https://inosmi.ru/vanguardia_es/
103. Газета Marca (від 08.09.2017). URL: <https://www.marca.com/>
104. Газета Faro de Vigo (від 04.07.2017). URL:
https://inosmi.ru/farodevigo_es/
105. Журнал El Jueves за червень 2017 р. URL: <https://www.eljueves.es/>